

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIOINTIMUISTIO

Vuoden 2017 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuuden arviointi, 1. toimikunta

2019

arviointipäällikkö Minna Tiili
johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen
kaupunkitarkastaja Harri Hynninen
kaupunkitarkastaja Jari J. Ritari

Sisällys

1. Arvioinnin taustatiedot	3
1.1. Arvioinnin tavoite ja laajuus	3
1.2. Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.3. Arviointikysymykset ja -kriteerit	4
1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät	5
2. Havainnot	6
2.1. Kaupunkitasoiset arvioinnit	6
2.1.1. Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi	6
2.1.2. Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta	7
2.1.3. Hankintojen ohjaus	11
2.1.4. Toimitilojen käytön tehostaminen	18
2.2. Kaupunkikonsernin arvioinnit	21
2.2.1. Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus	21
2.3. Toimialarajat ylittävät arvioinnit	23
2.3.1. Tavoitteena Suomen yritysmyönteisin kaupunki	23
2.4. Kaupunkiympäristön toimialan arvioinnit	29
2.4.1. Suurten investointien hallinta	29
2.4.2. Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset	34
2.5. Yhteenveto suositusten vaikuttavuudesta	36
3. Johtopäätökset	40
4. Toimenpide-esitys ja lisätiedot	41
Lähteet	42
Liitteet	43

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

1. ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1. Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida, mihin toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointikertomuksessa esittämien suositusten ja toteamusten johdosta sekä mikä vaikutus toimenpiteillä on ollut.

Arviointi koskee kaikkia niitä tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointikertomuksessa esitettyjä suosituksia, jotka liittyvät tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan vastualueisiin ja toimialoihin. 2. toimikunnan suositusten vaikuttavuudesta on laadittu erillinen muistio.

1.2. Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Arvioinnin kohteena olivat tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointikertomuksessa esittämien suositusten johdosta toteutetut toimenpiteet ja toimenpiteiden aikaansaamat vaikutukset.

Tarkastuslautakunta on vakiintuneen käytännön mukaisesti tehnyt esittämiensä suositusten jälkiseurantaa ja raportoinut siitä arviointikertomuksessaan. Menettelystä on muodostunut käytäntö ainakin suurten kaupunkien tarkastuslautakuntien kohdalla. Toukokuussa 2015 voimaan astuneen kuntalain (410/2015) perusteluissa on todettu, että ”tarkastuslautakunnan olisi hyvä seurata jälkikäteen arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten perusteella toteutettuja toimenpiteitä.” Jälkiseurantaa ei siis ole kirjattu lakiin, mutta sitä suositellaan lain perusteluissa.

Tarkastuslautakunta on Helsingin kaupungin hallintosäännön mukaisesti pyytänyt vuosittain arviointikertomuksen valmistuttua kaupunginhallitukselta ja tarpeelliseksi katsomiltaan lauta- ja johtokunnilta lausunnot arviointikertomuksessa esittämistään suosituksista. Lausunnot on toimitettu valtuustolle tiedoksi. Lisäksi valtuusto on merkittävästi arviointikertomuksen ja siihen annetut lausunnot tiedoksi, päättänyt kehottaa kaupunginhallitusta antamaan vuoden loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.

Suosituksien vaikuttavuuden arviointi suoritetaan kahden vuoden viiveellä, eli vuoden 2019 arviointi kohdistuu vuoden 2017 arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin. Menettelyllä pyritään varmistamaan, että keskushallinnolla ja toimialoilla on riittävästi aikaa ryhtyä toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Vuonna 2019 arvioidaan kaikkien arviointikertomuksessa 2017 annettujen suositusten vaikuttavuutta toimikunnittain. Kertomuksessa käsiteltiin yhteensä 17 aihetta. Kummassakin toimikunnassa käsiteltiin seitsemää aihetta. Talouden arviointia ja tavoitteiden toteutumista käsiteltiin suoraan tarkastuslautakunnassa. Lisäksi kumpikin toimikunta käsitteli suositusten vaikuttavuutta. Talouden arviointiin ja suositusten vaikuttavuuteen liittyen ei annettu suosituksia vuoden 2017 arviointikertomuksessa.

Taulukossa 1 on esitetty arvioitavien suositusten määrä aiheittain. Arvioitavia suosituksia on 1. toimikunnan osalta yhteensä 24 kahdeksassa arviointiaiheessa.

Taulukko 1. Arviointiaiheet ja niissä esitettyjen suositusten määrä, 1. toimikunta

Arviointiaihe	Suosituksen määrä
Kaupunkitasoiset arvioinnit	
Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi	2
Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta	3
Hankintojen ohjaus	5
Toimitilojen käytön tehostaminen	2
Kaupunkikonsernin arvioinnit	
Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus	2
Toimialarajat ylittävät arvioinnit	
Tavoitteena Suomen yritysmyönteisin kaupunki	4
Kaupunkiympäristön toimialan arvioinnit	
Suurten investointien hallinta	3
Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset	3

Kaupunginvaltuusto merkitsi tiedoksi tarkastuslautakunnan vuotta 2017 käsittelevän arviointikertomuksen ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianosaisten lautaja johtokuntien lausunnot kokouksessaan 20.6.2018. Samalla valtuusto kehotti kaupunginhallitusta antamaan joulukuun loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta. Kaupunginhallituksen selvityksen valtuusto on merkinnyt tiedoksi kokouksessaan 12.12.2018.

1.3. Arviointikysymykset ja -kriteerit

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan esittämällä suosituksilla on ollut.

Pääkysymykseen haettiin vastausta seuraavilla osakysymyksillä:

1. Mihin tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointikertomuksessa esittämien suositusten mukaisesti toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet?
2. Mitä vaikutuksia suosituksen mukaisilla toimenpiteillä on ollut?

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Toimenpiteiden ja vaikutusten toteutumista arvioidaan seuraavasti:

	Toimenpiteet	Vaikutukset
☺ Toteutuu täysin	Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.	Vaikutukset ovat olleet myönteisiä.
☹ Toteutuu osittain	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.
☹ Ei toteudu lainkaan	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.
⊖ Tietoa asiasta ei ole saatavilla	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista toimenpiteiden arvioimista.	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.

1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arviointi suoritettiin lähettämällä sähköpostitiedustelu asianomaisen palvelukokonaisuuden johdolle tai muille tahoille. Lisäksi perehdyttiin kaupunginhallituksen ja lauta- sekä johtokuntien tarkastuslautakunnalle toukokuussa 2018 antamiin lausuntoihin ja kaupunginhallituksen valtuustolle joulukuussa 2018 antamaan selvitykseen arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä.

Tarkemmat tiedot vastaajista ilmenevät lähdeluettelosta.

Tietopyynnöissä pyydettiin vähintäänkin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- Mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty?
- Mitä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut ao. toimintoon?

Lisäksi suurin osa tietopyynnöistä sisälsi myös tarkentavia kysymyksiä, joilla varmistettiin riittävien vastausten saaminen suositusten sisältämistä asioista. Lomakkeeseen oli merkitty ne tarkastuslautakunnan esittämät suositukset, joihin liittyen vastauksia pyydettiin.

Seuraavissa luvuissa on esitetty tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2017 käsittelemät arviointiaiheet ja niissä esitetyt suositukset. Jokaisen suosituksen kohdalla on esitetty tiivistetysti hallintokuntien antamat vastaukset tarkastusviraston loppuvuodesta 2019 tekemiin tietopyyntöihin ja valmistelijan sen perusteella tekemät johtopäätökset. Jokainen suositus on arvioitu käyttäen edellä mainittua nelipor-taista asteikkoa ja arvioinnin johtopäätös on esitetty arviointikriteerin osalta erikseen tekstin viereen merkityllä hymynaama-kuviolla.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2. HAVAINNOT

2.1. Kaupunkitasoiset arvioinnit

2.1.1. Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee esittää konsernijaostolle tytäryhteisöjen sitovien tavoitteiden toteumatiedot samalla tarkkuustasolla kuin ne esitetään tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Kaupunginhallituksen konsernijaoston kokouksessa 11.02.2019 käsiteltiin vuoden 2018 talousarvion tytäryhteisöjen sitovat tavoitteet. Liitteenä oli tytäryhteisöjen sitovien tavoitteiden toteutumista kuvaavat tiedot samalla tarkkuustasolla kuin ne esitetään tilinpäätöksessä.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vuotta aikaisemmin, 12.2.2018, konsernijaostolle esitettiin tiedot vain tarkkuustasolla ”toteutui/ei toteutunut”. Muutoksen myötä poistuu se epäsuhta, että konsernijaosto on käsitellyt tavoitteiden toteutumisen huonommalla tietoperustalla kuin mitä lopullisessa tilinpäätöksessä on esitetty.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee jatkossa ottaa huomioon, että hankesuunnitelman mukainen toteutuminen edellyttää sekä budjetissa että aikataulussa pysymistä.

Tarkastuslautakunta on vuosina 2017 ja 2018 ollut kaupunginkanslian kanssa eri mieltä Stadion-Säätiön sitovan tavoitteen toteutumisesta. Vastaavasti tarkastuslautakunta oli vuonna 2017 eri mieltä Kiinteistö Oy Myllypuron Kampuksen tavoitteen toteutumisesta. Erimielisyyden ytimessä on ollut se, että kansliassa on tulkittu tavoitteen toteutuneen, kun aikataulu on ollut viimeisimmän päivitetyn suunnitelman mukainen tai kun budjetti ei ole ylittynyt sen jälkeen, kun budjettiylitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa. Tarkastuslautakunnan arvioissa on verrattu toteutumista hankesuunnitelman mukaiseen alkuperäiseen aikatauluun ja budjettiin.

Kaupunginhallituksen lausunto 14.5.2018

Kaupungin talousarvioissa on viime vuosina asetettu yksittäisille tytäryhteisöille tavoitteita, joissa edellytetään tiettyjen hankkeiden toteuttamista suunnitelmien mukaan. Suunnitelmien mukainen toteutus tarkoittaa sekä aikataulua että kustannuksia. Talousarviossa ei kuitenkaan ole edellytetty nimenomaan hankesuunnitelmien mukaista toteutusta. Suurissa, pitkäkestoisissa hankkeissa on tavanomaista, että

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

hankesuunnitelman valmistumisen jälkeen tehdään vielä tarkempaa suunnittelua ja kustannuslaskentaa ennen hankkeen rakennustöiden käynnistämistä. Esimerkiksi hankesuunnittelun aikana määritetty toteutusaikataulu on arvio, johon vaikuttavat myös muun muassa markkinatilanne ja sen vaikutus työvoiman sekä rakennusmateriaalien saatavuuteen. Näissä tilanteissa hankkeen talousarviotavoitteeksi asetettua suunnitelman mukaista toteutusta on tarkoituksenmukaista arvioida hankesuunnitelmaa pidemmälle vietyjen ja tarkempien toteutussuunnitelmien perusteella.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suositus on osittain toteutunut, koska kaupunginhallitus yhtyy lautakunnan näkemykseen siitä, että suunnitelman mukaisuus koskee sekä budjettia että aikataulua. Epäselvyyttä on edelleen siitä, mihin suunnitelmaan toteutumista verrataan.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vuoden 2019 talousarviossa oli kolme suosituksessa tarkoitettua kaltaista tavoitetta. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja arviointikertomuksessa nähdään, onko tarkastuslautakunnan näkemys erilainen kuin tilinpäätöksessä.

Johtopäätökset: Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Konsernijaostolle on alettu esittää tiedot tytäryhteisöjen sitovien tavoitteiden toteutumisesta samaan tapaan kuin tilinpäätöksessä. Joillekin tytäryhteisöille on asetettu tavoitteita, joissa arvioitavaksi tulee hankkeen toteutuminen suunnitelman mukaisesti. Kaupunginkanslia on tulkinnut tavoitteiden toteutumista osin eri tavalla kuin tarkastuslautakunta arviointikertomuksessaan. Vuoden 2019 tavoitteiden osalta näemme vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja arviointikertomuksessa, ovatko tulkinnot yhtenäistyneet.

2.1.2. Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta**Tarkastuslautakunnan esittämä suositus**

Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa kehittää työyhteisönsolle ulottuvia kannustimia osatyökykyisten palkkaamiseksi ja työssä jatkamisen tukemiseksi.

Kaupunginkanslian selvitys 28.11.2019

Osatyökykyisten työssä jatkamisen tueksi on siirrytty vuonna 2017 työn tarjoamisen malliin sekä luotu kaupunkiyhteinen työkykyvalmentajien verkosto. Työn tarjoamisen mallissa esimiesten ja henkilöstöhallinnon yhteistyöllä varmistetaan lakisääteisen työn tarjoamisvelvollisuuden täyttäminen tilanteissa, joissa työtehtävät loppuvat tehtäväjärjestelyjen vuoksi tai työntekijän työkyvyn muutos edellyttää uuteen työhön

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

siirtymistä. Työn tarjoamisen malli on tukenut omalta osaltaan osatyökykyisten uudelleentyöllistymistä kaupungilla.

Lisäksi kahden viime vuoden aikana on panostettu kaupungin yhteisen työkykyvalmentajien verkoston toiminnan kehittämiseen. Verkostoon kuuluvat toimialojen ja liikelaitosten HR:n edustajat, jotka tukevat esimiehiä ja työntekijöitä uudelleensijoituksessa ja osatyökykyisyyden haasteissa. Verkostossa on levitetty osaamista ja kehitetty sitä yhdessä sekä kehitetty verkoston yhteistyötä, jotta toimialojen ja liikelaitosten yli tapahtuvat työkokeilut tai uudelleensijoitukset onnistuisivat paremmin. Tämä on vähentänyt kaupungin uudelleensijoitusten määrää ja tukenut osatyökykyisten työssä jatkamista.

Kaupunginkansliassa on panostettu prosessin ja toimintamallin kehittämiseen sekä järjestelmätuen kehittämiseen, jotta työkykyhaasteita voitaisiin ennaltaehkäistä ja puuttua niihin niin varhaisessa vaiheessa kuin mahdollista henkilön työkyvyn tukemiseksi. Uusi toimintamalli edistää henkilön sijoittumismahdollisuuksia uuteen työhön.

Keskushallinnon määrärahoilla on tuettu osatyökykyisten työkokeiluja erilaisin palkkatukikeinoin. Määrärahaa on voinut saada myös oppisopimuskoulutukseen. Muiden kannusteiden osalta on käynnistetty keskustelua, mutta toimivia malleja ei ole vielä löydetty. Kesätyöntekijöiden määrärahaa on lisäksi korvamerkitty nuorten osatyökykyisten tai muutoin haasteellisessa tilanteessa olevien nuorten rekrytointiin.

Täydentävä vastaus 22.1.2020

Arviointikertomuksessa todettiin suosituksen perustana muun muassa seuraavasti ”Asiantuntijahaastatteluissa kaupunginkansliassa, Työterveys Helsingissä ja Kevassa tuli esiin, että esimiehille ja työyhteisöille tarvittaisiin kannustimia osatyökykyisten palkkaamiseksi. – – Kaupunkitasolla kannustimia on tälläkin hetkellä. Keva maksaa pitkältä sairauslomalta palaavista työntekijöistä kuntoutushyvityksen, joka tuloutuu kaupunginkanslian keskitettyihin määrärahoihin. Työterveys Helsinki toi esiin, että jos kuntoutushyvitys palautuisi työyksiköiden budjettiin, sillä olisi kannustava vaikutus paikallisesti, eli esimiehet saisivat kannustimen parempaan työkykyjohtamiseen.”¹ Tällä hetkellä esimiehelle on usein helpompaa pitää osatyökykyinen sairauslomalla, jotta vakanssi vapautuu täysin työkykyiselle henkilölle.²

Yllä olevaan liittyen tiedusteltiin, onko asia edennyt. Vastauksen mukaan tarkastuslautakunnan ehdotus on erittäin hyvä, mutta sitä ei ole vielä ehditty toteuttaa. Kaupunginkanslia on käynnistänyt työhyvinvoinnin johtamisen kokonaisuuden kehittämisen (valmis vuoden lopulla 2020), jossa nostetaan esiin sekä työtaturma- että

¹ Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2017, 25.

² Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2017, 25.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

työkyvyttömyyseläkekustannusten mahdollinen siirtäminen toimialoille, jolloin työkyky- ja työturvallisuusjohtamiseen panostamisella toimialat saisivat suoraa hyötyä toimintaansa. ”Tässä yhteydessä tulemme ottamaan kuntoutushyötyksen tulouttamisen suoraan toimialoille myös esiin.”³

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Toimenpiteitä osatyökykyisten työssä jatkamisen tukemiseksi on tehty, mutta varsinaisia työyhteisötasolle ulottuvia kannustimia ei ole vielä luotu. Ne on kuitenkin tarkoitus ottaa käyttöön.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Tähän mennessä tehdyt toimenpiteet ovat vähentäneet uudelleensijoitusten määrää, eli osatyökykyiset ovat aiempaa useammin jatkaneet omassa työpaikassaan. Suurempi ongelma on kuitenkin se, että esimiehelle voi olla edullisempaa pitää työntekijä sairauslomalla kuin räätälöidä työtä osatyökykyiselle.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä Työterveys Helsingin kanssa mahdollistaa sairauspoissaolojen diagnoositietojen saatavuus työterveyden käyttöön.

Työterveys Helsingin selvitys 4.12.2019

HIJAT2-toteutukseen, eli uuteen henkilöstötietojärjestelmään, tulee sisältymään toiminnallisuus, jossa työntekijä voi antaa luvan diagnoositiedon siirtämiseen työterveyteen. HIJAT2-käyttöänoton tarkka aikataulu ei ole vielä vahvistunut, mutta se on aikaisintaan loppukeväästä 2020.

Kaupunginkanslian selvitys 28.11.2019

Diagnoositiedon lisääminen sairauslomahakemukselle on tulossa uuteen HIJAT2-järjestelmään. Työntekijä voi antaa niin halutessaan luvan työterveyden ulkopuolisen todistuksen diagnoositiedon siirtämiseen työterveyden järjestelmään. Diagnoositiedot saadaan työterveyden käyttöön uuden HIJAT2-järjestelmän myötä todennäköisesti vuoden 2020 aikana.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Vuoden 2020 aikana tulee mahdolliseksi se, että työterveys saa käyttöönsä myös muussa terveydenhuollossa tehdyt diagnoosit.

³ Työhyvinvointipäällikön vastaus 22.1.2020.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei vielä ole, koska uusi henkilöstötietojärjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2020 aikana.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee kehittää työkykyjohtamisen tukena käytettäviä tietojärjestelmiä kaupunkitasoisesti.

Kaupunginkanslian selvitys 28.11.2019

Kaupunki ottaa käyttöön tammikuussa 2020 uuden sähköisen Onni-tietojärjestelmän, joka liittyy Onnistumisen johtamisen kokonaisuuteen. Kaupungin esimiehillä ei ole tällä hetkellä läpinäkyvää, kokonaisvaltaista ja yhdenmukaista tapaa johtaa työssä onnistumista. Jotta kaupungin runsaat 2 000 esimestä pystyvät tukemaan henkilöstöä onnistumaan työssään, kaupungille valmistellaan yhtenäistä toimintatapaa. Sitä varten tarvitaan sekä tietoa, HR-tukea että käytännön työkaluja henkilöstön työn sujuvoittamiseen ja henkilöstöjohtamisen eri tilanteisiin.

Onnistumisen johtamisen työkalu Onni tukee henkilöstöjohtamisen prosesseja kuten esimiehen ja työntekijän välistä keskustelua onnistumisesta ja työsuorituksen arviointia. Onni tukee esimiehiä työssään ohjeistaen sekä helpottaen myös asioiden dokumentointia ja seuranta.

Onni-järjestelmä tuo prosesseihin läpinäkyvyyttä ja parantaa tiedon saatavuutta. Myös tietoturva ja tietosuoja voidaan hallita paremmin, kun asioita käsitellään tietojärjestelmässä ja näkyvyyttä voidaan rajata käyttöoikeuksilla.

Onnistumisen johtamisen tueksi on tarkoitus ottaa ensi vuonna käyttöön myös onnistumis-, työn sujuvuus- ja varhaisen tuen -keskustelut sekä osaamistiedon hallinta ja perehdytysuunnitelma.

Täydentävä vastaus 22.1.2020

Työkykyjohtamisen tukena käytettävillä tietojärjestelmillä viitattiin arviointikertomuksessa erityisesti varhaisen tuen keskusteluihin. Kaupunginkansliasta saadun täydentävän vastauksen mukaan Onni-järjestelmässä on keskustelupohja, mihin kirjataan varhaisen tuen muistio ja seurantamuistiot. Arviointikertomuksessa 2017 viitattiin siihen, että tietojärjestelmätukea tarvitaan erityisesti varhaisen tuen tarpeen herätteisiin.⁴ Varhaisen tuen keskustelun syitä on monia, mutta heräte viittaa tilanteeseen,

⁴ Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2017, 27.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

jossa sairauspoissaoloja kertynyt 30 päivää, jolloin esimiehen on tehtävä työterveyshuoltolain mukaisesti ilmoitus työterveyshuoltoon.⁵ Toimialoilla ja liikelaitoksissa herätteiden lähettäminen esimiehille varhaisen tuen keskusteluista on raskas manuaalinen prosessi. Onni-järjestelmä ei tuo tähän muutosta, vaan poissaolotiedot ovat henkilöstötietojärjestelmä Hijatissa. Nykyisestä Hijatista ei kuitenkaan saada esimiehille herätteitä, vaan järjestelmästä tuotetaan esimiehille listoja. Hijatin uudessa versiossa herätetoiminnallisuus toimii. Hijat2:n aikataulusta ei ole vielä tarkkaa tietoa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksessa työkykyjohtamisen tukena käytettävillä tietojärjestelmillä viitattiin erityisesti varhaisen tuen keskusteluihin. Uudessa Onni-järjestelmässä on keskustelupohja, mihin kirjataan varhaisen tuen muistio ja seurantamuistiot. Vielä ei kuitenkaan ole olemassa toiminnallisuutta, jolla esimiehet saisivat herätteet varhaisen tuen keskustelujen käymiseen työntekijän sairauspoissaolojen ylittäessä tietyn rajan. Suosituksessa mainittu kaupunkitasoisten tietojärjestelmien kehittäminen on kuitenkin tapahtunut.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Onni-järjestelmä otettiin käyttöön tammikuussa 2020, joten vaikutuksia ei vielä ole.

Johtopäätökset: Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolot

Kaupunki on ottanut käyttöön uuden Onni-tietojärjestelmän, joka tukee myös työkykyjohtamista. Vuonna 2020 uudistuva henkilöstötietojärjestelmä mahdollistaa sen, että muualla kirjoitettujen sairauspoissaolojen diagnoositiedot tulevat työterveyden käyttöön. Osakykyisten työssä jatkamisen tueksi on tehty toimenpiteitä, mutta työyhteisötasolle ulottuvia kannustimia ei ole vielä luotu.

2.1.3. Hankintojen ohjaus**Tarkastuslautakunnan esittämä suositus**

Kaupunginkanslian tulee liittää eettisten periaatteiden käsittely osaksi hankintakoulutuksia.

Kaupunginkanslian selvitys 25.11.2019

Eettisten periaatteiden käsittely on sisällytetty kaupunginkanslian järjestämiin hankintakoulutuksiin ja muihin hankintoja käsitteleviin tilaisuuksiin. Toimialat ja liikelai-

⁵ http://helmi.hel.fi/henkilosto/Tyohyvinvointijatyturvallisuus/tyokyvyn_tukeminen/Varhainen_tuki/Sivut/Varhainen_tuki.aspx luettu 22.1.2020.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tokset ovat myös järjestäneet hankintakoulutuksia, niiden yksityiskohtaisesta sisällöstä kanslialla ei ole tietoa. Toimenpiteiden vaikutuksena eettisten periaatteiden rooli osana hankintatyötä on selkeytynyt.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaisiin toimiin on ryhdytty, sillä eettisten periaatteiden käsittely on sisällytetty kaupunginkanslian järjestämiin hankintakoulutuksiin ja hankintoja käsitteleviin tilaisuuksiin.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Eettisten periaatteiden rooli osana hankintatyötä on selkeytynyt.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee liittää sisäinen valvonta ja riskienhallinta osaksi esimieskoulutuksia.

Kaupunginkanslian selvitys 25.11.2019

Kaupunginkanslia on järjestänyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaispäiviä syksyllä 2018 ja 2019 ja käynnistänyt keväällä 2019 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koulutukset esimiehille ja asiantuntijoille. Ensimmäinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koulutus oli keväällä 2019 ja seuraava syksyllä 2019. Jatkossa näitä koulutuksia on kaksi kertaa vuodessa. Laajempia seminaarityyppisiä ajankohtaispäiviä on tarkoitus järjestää joka syksy. Koulutusten kohderyhmänä ovat esimiehet sekä asiantuntijat.

Olettamana on, että kyseiset tilaisuudet ovat lisänneet ymmärrystä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta kaupungin toiminnan vaatimustenmukaisuuden ja tuloksellisuuden varmistamisessa. Lisäksi ulkopuolisten toimijoiden kanssa on syntynyt yhteistyötä ja osaamisenvaihtoa, joka on edistänyt kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaisesti sisäinen valvonta ja riskienhallinta on liitetty osaksi esimieskoulutuksia.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

On oletettavaa, että koulutukset lisänneet esimiesten ymmärrystä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Lisäksi ulkopuolisten toimijoiden kanssa on syntynyt yhteistyötä ja osaamisenvaihtoa.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian ja toimialojen tulee vahvistaa ja yhtenäistää toimialojen hankintatoimintaa ja luoda toimialoille selkeät ohjeet.

Kaupunginhallituksen selvityksen 12.12.2018 mukaan keskushallinnon ja toimialojen hankintatoimintaa on vahvistettu ja yhtenäistetty kaupungin hankintojen ohjausryhmän työn ja hankintaa koskevien ohjeiden kautta. Hankintojen ohjausryhmässä käsitellään kaupungin hankintojen näkökulmasta keskeisiä teemoja ja sovitaan yhteisistä toiminnan tavoista.

Kaupunginkanslian selvitys 25.11.2019

Helmi-intran Yhteisten palvelujen Hankinnat-osion rakenne uudistettiin elokuussa 2018 kokoamalla hankintaan liittyvät ohjeistukset ja mallipohjat yhteen. Vaikutuksia ei ole mitattu.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 4.12.2019

Toimialan hankintastrategia hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa 5.2.2019. Hankintojen kehittämistyö on edennyt hankintastrategian toimenpideohjelman mukaisessa aikataulussa siten, että vuoden 2019 aikana saadaan päätettyä hankintojen ohjausmallista sekä osaamisen kehittämissuunnitelmasta, jota lähdetään toteuttamaan vuoden 2020 aikana. Osana hankintojen kehittämistä toimialalle tullaan laatimaan vuoden 2020 aikana toimialan hankintasääntö. Hankintasäännön tarkoituksena on ohjata toimialan hankintatoimintaa ja sen kehittämistä. Siinä muun muassa kuvataan toimialan hankintoja koskevia periaatteita, määritellään hankintatoimintaa ja hankintoja koskevia vastuita ja työnjakoa, kuvataan hankintoja koskevat roolit ja tehtävät, esitetään toimialan hankintoja koskevat strategiset linjaukset, tavoitteet ja periaatteet, kuvataan toimialan hankintojen suunnittelu-, toteutus- ja seurantaprosessien yhteiset elementit sekä määritellään toimialan hankinnoissa huomioitavat vastuullisuuden ja innovatiivisuuden periaatteet.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunnon 29.5.2018 mukaan toimialan hankintaprosessin uudistaminen ja kehittäminen on käynnistetty ICT-hankinnoista, johon laadittiin prosessikuvaus. ICT-hankintaprosessia hyödynnetään muiden hankintojen prosessinmäärittelyssä. Vuonna 2018 ICT-hankintaprosessi otettiin käyttöön. Käyttöönottoon liittyivät kiinteästi koulutukset, jotka koskivat laajasti toimialan henkilöstöä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan selvitys 5.12.2019

Toimialan muu hankintaprosessi, edellä kuvatun ICT-hankintaprosessin lisäksi, käytiin läpi ja mallinnettiin vuoden 2018 aikana hankintapalveluissa. Vuoden 2019 alussa vahvistettiin hankintaprosessin menettelytapaohje toimialalle. Menettelytapaoh-

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

jeessa määriteltiin kynnysarvon alittaville ja ylittävälle hankinnoille vastuu- ja toteutustahot. Samoin määriteltiin kynnysarvon ylittävälle hankinnoille prosessi, jossa on määritelty työvaiheet ja työvaiheille vastuutahot. Menettelytapaohjeen pohjalta esimiehille, asiantuntijoille ja hankintaehdotusten tekijöille järjestettiin hankintakoulutusta usealla eri foorumilla keväällä 2019. Uusille esimiehille järjestettiin syksyllä 2019 hankintakoulutusta osana talouden perehdytyskoulutusta.

Hankintapalvelujen resursointia on parannettu lisäämällä hankintapalveluihin yksi vakituinen hankinta-asiantuntijan vakanssi. Pienhankintaosaamista on lisätty oppisopimuskoulutuksessa laajentamalla Cludia-kilpailutusjärjestelmän pienhankintaportaali oppisopimusyksikön käyttöön. Lisäksi oppisopimuskoulutukseen laadittiin mallipohjat tarjouspyyntö- ja sopimusasiakirjoista hankintapalvelujen avustuksella.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sopimukset päivitettiin Cludia-sopimushallintajärjestelmään vuonna 2018.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnon 8.5.2018 mukaan toimiala pitää näkemystä hankintatoimen vahvistamisesta ja yhtenäistämistä sekä selkeän ohjeistuksen tarpeesta perusteltuna. Työnjakoa selkiyttämällä ja kilpailutus- ja sopimushallintajärjestelmän avulla on saatavissa merkittäviä hyötyjä hankintojen ohjauksen, hankintatiedon tuottamisen sekä sopimushallinnan helpottamiseksi. Palveluissa toteutettavien pienhankintojen hankintaosaamista lisätään ja ylläpidetään koulutuksella ja tehokkaalla sisäisellä viestinnällä, mm. parantamalla ohjeistuksen löydettävyyttä intrassa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan selvitys 5.12.2019

Hankintatoimen vahvistamista, yhtenäistämistä ja ohjeistusta on jatkettu jalkauttamalla kilpailutusjärjestelmän pienhankintaohjelman käyttöä ICT-yksikköön. Hankintayhteistyötä on vahvistettu kanslian hankinnat ja kilpailutus -yksikön kanssa hankintojen ohjausryhmätyöskentelyllä ja kilpailutuskalenterin käyttöönotolla. Toimialalla on myös otettu käyttöön hankintojen vuosikello, jonka avulla hankintojen toteuttaminen on ollut systemaattisempaa.

Kaupunginhallituksen selvityksen 12.12.2018 mukaan sosiaali- ja terveystoimialan hankintaosaamista on vahvistettu vuoden 2018 aikana uusien rekrytointien ja ulkopuolisten asiantuntijapalveluiden avulla. Toimialan hankintatoiminnan organisointia tullaan kehittämään edelleen vuonna 2019. Hankintojen ohjeistusta toimialalla on lisätty ja päivitetty.

Sosiaali- ja terveystoimialan selvitys 27.11.2019

Vuoden 2019 alusta hankintapalvelujen organisaatio on muutettu vastaamaan hankinnan elinkaarta, millä on tavoiteltu entistä vahvempaa hankintapalvelujen tukea toimialan palvelujen järjestämiskyvykkyyteen. Hankintapalvelujen uuden organisoitumisen myötä palveluprosessia on kehitetty vastaamaan toimialan tarvetta. Myös uusia

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

hankintojen valmistelua koskevia käytänteitä kuten Make or Buy -analyysijä sekä vaihtoehtoisia kilpailuttamismalleja, muun muassa dynaamiset hankinnat, on otettu käyttöön vaikutuksiltaan merkittävimmissä hankinnoissa.

Hankintaosaamisen vahvistamiseksi on järjestetty hankintakoulutusta koko toimialan henkilöstölle sekä laadittu hankintapäätöksiä koskevat mallipohjat koko toimialan käyttöön.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaisesti kaupungin hankintatoimintaa on vahvistettu ja yhtenäistetty kaupungin hankintojen ohjausryhmän työn ja hankintaa koskevien ohjeiden kautta. Hankintojen ohjausryhmässä käsitellään kaupungin hankintojen näkökulmasta keskeisiä teemoja ja sovitaan yhteisistä toiminnan tavoista. Kaupungin hankintoihin liittyvät ohjeistukset ja mallipohjat on koottu yhteen. Lisäksi toimialat ovat kehittäneet omia hankintaprosessejaan ja ohjeistustaan. Kaupunkiympäristön toimialalla on esimerkiksi tekeillä toimialan oma hankintasääntö.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Toimialojen hankintaosaaminen, hankintojen suunnitelmallisuus ja resursointi sekä hankintojen kehittäminen ovat toimien myötä parantuneet.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian ja toimialojen tulee parantaa hankintoihin ja eettisiin periaatteisiin liittyvän ohjeistuksen löydettävyyttä.

Kaupunginkanslian selvitys 25.11.2019

Helmi-intran Yhteisten palvelujen Hankinnat-osion rakenne uudistettiin syksyllä 2018 kokoamalla hankintaan liittyvät ohjeistukset ja mallipohjat yhteen. Intran hankintoja, harmaan talouden torjuntaa sekä eettisiä periaatteita käsittelevää sisältöä on uudistettu ja päivitetty säännöllisesti. Näistä teemoista on tiedotettu kaupungin henkilöstöä intran ja sähköpostiviestinnän avulla. Helsingin kaupungin eettiset periaatteet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 28.10.2019. Eettiset periaatteet löytyvät sekä Helimestä, tytäryhteisöille tarkoitettusta Tyynestä, että kaupungin Internet-sivuilta. Eettisten periaatteiden jalkautukseen tullaan panostamaan siten, että eettiset periaatteet ovat jatkossa osa työntekijöiden arkea.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 4.12.2019

Yhtenäisten hankintasivujen luominen toimialalle on osa hankintastrategian mukaisia toimenpiteitä. Sivujen päivittäminen on tällä hetkellä siinä vaiheessa, että pohja ja runko aineistoinen ovat valmiina, mutta sivujen toteutus ja julkaisu ajoittuvat vuoden 2020 alkupuolelle. Kaupunginhallituksen hyväksymät uudistetut eettiset periaatteet tullaan jalkauttamaan toimialalle Helvi-virtuaaliohjaajan avustuksella viimeistään

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

huhtikuun 2020 aikana. Toimialan hankintatoimintaa koskevat eettiset toimintaohjeet tullaan sisällyttämään myös vuoden 2020 aikana laadittavaan hankintasääntöön. Hankintojen kehittämistyö on selkeyttänyt hankintojen kokonaisuutta ja lisännyt eri osapuolten ymmärrystä koko toimialalla suoritettavista hankinnoista.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunnon 29.5.2018 mukaan eettiset periaatteet ja väärinkäytösten menettelytavat on käsitelty toimialan johtoryhmässä. Ohjeistus jalkautetaan hallintoon ja palvelukokonaisuuksiin, palveluihin sekä yksiköihin. Johto ja esimiehet vastaavat siitä, että periaatteet tunnetaan ja niitä noudatetaan. Toimiala seuraa eettisten periaatteiden ja väärinkäytösten menettelytavan ohjeistuksen käsittelyä osaamisen johtamisen sähköisellä työkalulla vuoden 2018 aikana.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan selvitys 5.12.2019

Toimialan yhdeksi johtamisen kulmakiveksi on määritelty eettinen johtaminen. Eettisestä johtamisesta on järjestetty valmennusta toimialan ylimmälle johdolle, päällikö-tasolle ja yksiköiden johtajille. Eettisen johtamisen kehittäminen jatkuu toimialalla. Kaupungin uudet eettiset periaatteet käsiteltiin toimialan johtoryhmässä. Ne käydään läpi kaikissa toimialan työyhteisöissä huhtikuun loppuun 2020 mennessä. Esittelymateriaali kaupungin uusista eettisistä periaatteista ja väärinkäytösten ehkäisemisestä viedään kasvatuksen ja koulutuksen toimialan intrasivuille.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnon 8.5.2018 mukaan toimialan hankinnoissa otetaan huomioon eettisiin periaatteisiin liittyvät vaatimukset, jotka toimialan hankinta-asiantuntija jalkauttaa myös pienhankintoja toteuttavalle henkilöstölle. Toimialalle on perustettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan työryhmä yhtenä tavoitteenaan edistää valmistelu- ja päätöksentekoprosessien yhtenäisyyttä ja läpinäkyvyyttä sekä valvoa eettisten periaatteiden noudattamista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan selvitys 5.12.2019

Toimialalla on otettu käyttöön uusi harmaan talouden ohje vuonna 2019, ja sen vaatimukset koskevat myös alihankintaa. Uutta harmaan talouden ohjetta on jalkautettu toimialan palveluissa pienhankintoja tekeville. Lisäksi on ohjeistettu, mitä tarjouspyyntöön ja sopimukseen kirjoitetaan sekä mitä tarkistetaan tarjouksesta ja sopimuskaudella. Ohjeen jalkauttaminen on jatkuva prosessi. Ohjeistus on parantanut pienhankintojen harmaan talouden torjuntaa.

Kynnysarvon ylittävissä kilpailutuksissa on otettu käyttöön tilaajavastuulain mukaisen todistusten automaattinen tarkistaminen kilpailutusjärjestelmässä. Samalla on pois suljettu inhimillisen virheen mahdollisuus automaation avulla.

Sosiaali- ja terveystoimialan selvitys 27.11.2019

Hankintapalvelujen intranet on uudistettu vuoden 2019 aikana vastaamaan uutta organisoitumista ja hankintoja koskevan ohjeistuksen esille tuontia on pyritty edelleen

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

parantamaan. Intranetin sisällön uudistamistyötä jatketaan edelleen hankintapalvelujen sisäisten prosessien kuvausten valmistuttua mm. päivittämällä yhteydenottokanavat. Toimialan sisäistä hankintaa koskeva keskitetty ohjeistus ja neuvonta on vakiinnuttanut paikkansa vuoden 2019 aikana hankintapalvelujen osto- ja neuvontapalvelut yksikköön. Osto- ja neuvontapalvelujen keskitetystä neuvonnasta kerätyn asiakaspalautteen perusteella palveluun on oltu tyytyväisiä. Keskiarvo palautteista vuonna 2019 on ollut yli 4, asteikolla 1–5.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Kaupungilla on hyväksytty päivitetty ohjeistus eettisistä periaatteista ja niiden jalkauttamista tehdään keskushallinnossa ja toimialoilla. Kaupungin intranetin hankintoja, harmaan talouden torjuntaa sekä eettisiä periaatteita käsittelevää sisältöä on uudistettu ja päivitetty säännöllisesti. Toimialat ovat päivittäneet aiheeseen liittyvää ohjeistusta omille intranet-sivuilleen.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Kaupunginkansliassa toimien vaikutuksia ei ole mitattu. Kaupunkiyhteinen ohjeistus on valmistunut. Tiedon jalkauttaminen toimialoille ja toimialojen omat ohjeistukset valmistuvat pääosin vuoden 2020 aikana. Kaupunkiympäristön toimialalla tehty hankintojen kehittämistyö on selkeyttänyt hankintojen kokonaisuutta ja lisännyt eri osapuolten ymmärrystä koko toimialalla suoritettavista hankinnoista. Sosiaali- ja terveystoimialan keskitettyyn neuvontapalveluun ollaan oltu tyytyväisiä. Kulttuurin ja vapaaajan toimialalla ohjeistus on parantanut pienhankintojen harmaan talouden torjuntaa.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian ja toimialojen tulee varmistaa, että työntekijöillä on mahdollisuus tuoda esiin väärinkäytösepäilyjä.

Kaupunginhallituksen selvityksen 12.12.2018 mukaan työntekijöiden mahdollisuutta tuoda esiin väärinkäytöksiä varmistetaan toimivin ja avoimin johtamiskäytännöin keskushallinnossa ja toimialoilla.

Kaupunginkanslian selvitys 25.11.2019

Tavoitteen toteutumiseksi kaupunginkansliassa suunnitellaan väärinkäytösten esiintuomista tukevaa Whistleblow-järjestelmää eli vihjelinjaa ja sen koekäyttöä valmistellaan. Parhaillaan on käynnissä järjestelmän tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi ja se on kansallisen tietosuojavaltuutetun toimiston katselmoitavana. Suunnitelmana on, että kokeilukäyttö aloitetaan kansliassa loppuvuodesta 2019 tai vuoden 2020 alkupuolella. Keväällä 2020 käyttö laajennetaan kaupunkitasolle ja lopuksi palvelu avataan kuntalaisille.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Vihjelinja on valmisteilla sekä työntekijöiden että kuntalaisten käyttöön.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vihjelinjaa ei vielä ole otettu käyttöön, joten vaikutuksia ei vielä ole havaittavissa.

Johtopäätökset: Hankintojen ohjaus

Suosittelusten mukaisesti toimiin on ryhdytty. Kaupungin hankintatoimintaa on vahvistettu ja yhtenäistetty kaupungin hankintojen ohjausryhmän työn ja hankintaa koskevien ohjeiden kautta. Hankintojen ohjausryhmässä käsitellään kaupungin hankintojen näkökulmasta keskeisiä teemoja ja sovitaan yhteisistä toiminnan tavoista. Kaupungin hankintoihin liittyvät ohjeistukset ja mallipohjat on koottu yhteen ja ne ovat löydettävissä intranetsivuilla. Lisäksi toimialat ovat kehittäneet omia hankintaprosessejaan ja ohjeistustaan. Eettisten periaatteiden käsittely sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta on sisällytetty kaupunginkanslian järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin. Koulutusten kohderyhmänä ovat esimiehet sekä asiantuntijat. Lisäksi kaupunki on valmistellut vihjelinjan käyttöönottoa.

2.1.4. Toimitilojen käytön tehostaminen**Tarkastuslautakunnan esittämä suositus**

Kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee asettaa selkeät, velvoittavat tavoitteet toimitilojen käytön tehostamiselle tulevassa kiinteistöstrategiassa.

Kaupunginhallitus hyväksyi kesällä 2019 uuden kiinteistöpoliittisen ohjelman, sisäilmaohjelman 2018–2028 ja näiden asiakirjojen toteutusohjelman ohjeellisina asiakirjoina toteuttamaan kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita (Khs 24.6.2019 § 485). Kiinteistöpoliittisen ohjelman toteutusohjelmassa on määritelty 74 toimenpidettä, niiden tavoitteet, mittari, vastuutaho ja aikataulu. Toteutusohjelmassa määritellään raportointi tehtäväksi kaksi kertaa vuodessa: tärkeimpiä seurataan talousarvioseurannan yhteydessä ja muita projektien omistajien toimesta.⁶ Varsinainen kiinteistöstrategia valmistunee alkuvuodesta 2020.⁷

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 28.11.2019

Tilankäytön tehostamiselle asetetaan tavoitteita palvelutilaverkkosuunnittelussa (erityisesti koulut ja päiväkodit) ja tilojen hankesuunnitteluvaiheessa. Sekä palvelutiloille että toimistotiloille on löydettävissä tehokkuustavoitteita. Kiinteistöpoliittisen ohjelman hyväksynnän jälkeen kehittämisessä on vuonna 2019 keskitytty kiireellisiin ja tärkeimpiin toimenpiteisiin kuten vuokramallin uudistamiseen, tilojen salakuttamiseen, tilahankkeiden käsittelyohjeiden uudistamiseen, sisäilmaongelmien ratkaisumallin uudistamiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen. Tavoitteena on: "Kaupunki lisää tilatehokkuutta ja tilojen käyttöastetta sekä muuntojoustavuutta ja monikäyttöisyyttä". Toimenpiteinä ovat 1) Kehitetään toimistotilojen käytön

⁶ Kiinteistöpoliittisen ohjelman ja sisäilmaohjelman toteutusohjelma 11.6.2019.

⁷ Khs 20.1.2020 § 38

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tehokkuutta aina tehtävän työn lähtökohdista. Tätä varten kehitetään menettelytapa, jolla voidaan inventoida ja seurata kaupungin toimistotilojen henkilöstömäärää. 2) Tilankäytön hallintaa varten otetaan käyttöön tietojärjestelmä, jonka avulla käyttäjät voivat seurata tilankäyttöään. 3) Palvelutiloissa kehitetään tehokkuutta muun muassa käyttötuntien määrää lisäämällä. 4) Toimistotiloissa siirrytään monitilaympäristöön. Tilankäyttöä arvioidaan tehtävän työn lähtökohdista henkilöstöä osallistaen. 5) Kehitetään palvelutilojen monikäyttöisyyttä, muuntojoustavuutta ja modulaarisuutta. Esitetyt toimenpiteet on ajoitettu vuosille 2020–2021. Koko kaupungin tilankäytön tehostumista on seurattu mittarilla kaupungin toimialoille ja virastoille vuokrattujen tilojen huoneistoala per asukasmäärä 2005–2019. Suhdeluku on pienentynyt erityisesti vuodesta 2015 lähtien. Tilojen käyttö on tehostunut väestönkasvun ja palvelutilaverkkotarkastelujen kautta sekä toteutettujen peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden kautta.

Kaupunginkanslian selvitys 5.12.2019

Vuoden 2020 talousarvioehdotuksen laatimisoheissa on edellytetty tilankäytön tehokkuudelle mittareiden asettamista, jotka ovat samankaltaisia kuin Kiinteistöpoliittisen ohjelman ja sisäilmaohjelman toteutusohjelmassa on esitetty. Toimialat ovat laatineet talousarvioehdotuksissaan tilankäytön tehokkuutta mittaavia mittareita, jotka on sisällytetty kaupunginvaltuuston 27.11.2019 hyväksymään talousarvioon. Kiinteistöpoliittisen ohjelman, valmistelussa olevan kiinteistöstrategian ja muun muassa suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden kehittämissuositusten pohjalta päivitettävässä tilanhankkeiden käsittelyohjeessa on tarkoitus kuvata nykyistä tarkemmin palvelutilaverkkoprosessia, jossa tilankäytön tehostaminen, tilakustannusten minimoiminen ja palvelutuotannon tehostaminen tarkastellaan samalla kertaa. Niille tilankäytön tehokkuuden mittareille, joille on helposti laadittavissa yksinkertaiset ja yksiselitteiset kriteerit, voidaan asettaa velvoittavat tavoitteet myös tilanhankkeiden käsittelyohjeeseen. Velvoittavia tilankäytön tehostamisen tavoitteita ei ole vielä asetettu kaupunginhallituksen hyväksymän kiinteistöpoliittisen ohjelman toteutusohjelman mukaisesti.

☺ Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Kiinteistöstrategia ei ole valmistunut alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Siihen liittyvä kiinteistöpoliittinen ohjelma ja sen toteutusohjelma on kuitenkin laadittu, ja kaupunginkanslian mukaan niiden pohjalta tullaan asettamaan selkeitä, velvoittavia tavoitteita tilankäytön tehostamiselle.

☺ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei vielä ole havaittavissa, koska ohjelmat, joihin tavoitteita on kirjattu, ovat vielä uusia ja varsinaista kiinteistöstrategiaa ei ole vielä hyväksytty.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee parantaa tilankäytön tilastointia ja seuranta siten, että tilamäärästä ja tilatyypeistä on saatavilla vertailukelpoinen tieto, jotta myös toimistotilojen tehokkuutta voidaan seurata.

Kiinteistöpoliittisen ohjelman toteutusohjelmassa 11.6.2019 todetaan, että tilankäytön seuranta ja tilakustannusten hallintaa ja läpinäkyvyyttä kehitetään siten, että tilatiedot olisivat reaaliaikaisesti käytettävissä. Ohjelmassa on määritelty toimenpiteeksi laatia kriteerit toimistotilojen, palvelutilojen ja monitilaympäristöjen tilankäytön tehokkuuden arvioimiseksi. Toimenpiteiden tulee ohjelman mukaan olla tehtynä ajalla 2019–2021.⁸

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 28.11.2019

Kaupunkiympäristön toimialalla on valmisteltu vuoden 2019 aikana palvelutilaverkkosuunnittelun digitalisointia kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä kaupunginkanslian kanssa. Palveluverkkosuunnittelun digitalisoinnin kehittämiseksi haetaan rahoitusta valtiovarainministeriön ”Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän” yhteishankehausta. Lisäksi ollaan kehittämässä toimistotilojen käytön menettelytapa, jolla voidaan inventoida ja seurata kaupungin toimistotilojen henkilöstömäärää. Hanke toteutetaan vuosina 2020–2021 ja siinä luodaan järjestelmä, jolla voidaan raportoida tilatehokkuudesta. Toimistotilojen osalta tilatehokkuuskriteeristöä on verrattu valtion kriteereihin ja tavoitteisiin ja toimittu käytännössä samoilla tavoitteilla. Toimistotilojen keskimääräinen tilatehokkuus valtiolla on noin 30 m²/henkilö. Siirtymällä monitilatoimistoihin voidaan tilatehokkuutta parantaa tasolle 18 m²/htv. Vuosina 2019–2022 Senaatin tilatehokkuustavoitteena peruskorjattavissa tiloissa oli maksimissaan 18 m²/htv ja uudisrakennuksissa maksimissaan 15 m²/htv. Palvelutiloissa esimerkiksi koulujen ja päiväkotien osalta on noudatettu palvelutoimialan suosituksia. Sosiaali- ja terveystoimialalla tilatehokkuus on parantunut palveluverkkosuunnitelmien toteuttamisen kautta.

Kaupunginkanslian selvitys 5.12.2019

Tietojärjestelmien kehittäminen on kaupunkiympäristön toimialalla vielä kesken, mutta ne on priorisoitu toimialan digitalisaatio-ohjelmassa. Kaupungilla on jo käytössä tilankäytön tehokkuutta ohjaavat kriteerit kasvatuksen ja koulutuksen palvelutiloille (päiväkodit 8 m²/lapsi ja koulut 8 htm²/oppilas ja 10 brm²/oppilas). Kaupunginhallituksen hyväksymän työympäristökonseptin mukaisesti suunnitellussa ja elokuussa 2020 valmistuvassa kaupunkiympäristön toimialan talossa tilatehokkuus tulee olevaan 1500 henkilöllä 13,4 htm²/htv, jolloin ylibuukkaus on keskimäärin 29

⁸ Kiinteistöpoliittisen ohjelman ja sisäilmaohjelman toteutusohjelma 11.6.2019.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

prosenttia. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan Fredriksbergin A- ja B-vaiheen toimitiloissa on 300 työntekijällä työtilaa 12,7 htm²/htv, jolloin ylibuukkaus on keskimäärin 30 prosenttia.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Tilankäytön tehokkuuteen on kehitteillä tilastointia ja seuranta muun muassa palveluverkkosuunnittelun digitalisaatiohankkeella ja automaattisella toimistotilojen tilankäytön seurannalla.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei ole vielä voinut olla, koska kehittämistyö on vasta käynnistynyt.

Johtopäätökset: Toimitilojen käytön tehostaminen

Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty, mutta toimenpiteiden toteuttaminen on vielä kesken. Tilatehokkuuden raportointia kehitetään vuosien 2020–2021 hankkeessa. Tilankäytön tehostaminen on yksi keskeinen, selkeä tavoite tilankäytöllään merkittävillä toimialoilla, erityisesti toimistotilojen osalta. Kullakin toimialalla lähtökohtana on toiminnan kehittäminen, joka yhdistyy tilankäytön tehostamisen tavoitteeseen erityisesti peruskorjaus- ja uudisrakennusvaiheessa. Tehostamistavoitteiden toteutuminen on sidoksissa myös investointien toteutumiseen.

2.2. Kaupunkikonsernin arvioinnit**2.2.1. Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus****Tarkastuslautakunnan esittämä suositus**

Omistajaohjauksen selkeyden kannalta olisi parempi, että konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallituksen tai sen konsernijaoston jäsenet, pormestari ja viranhaltijat eivät toimisi tytäryhteisöjen johdossa.

Kaupunginhallituksen lausunnossa 14.5.2018 vuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta kaupunginhallitus totesi muun muassa. ”Kaupungin vahvan ja aktiivisen omistajaohjauksen kannalta on tärkeää, että tytäryhtiöiden hallituksissa on henkilöitä, joilla on hyvä käsitys siitä, mitä kaupunki omistajana haluaa ja millaisia yleisiä intressejä kaupungilla on. Emokaupungin konsernijohtoon jäsen edistää tytäryhteisössä emokaupungin ja sitä kautta koko kaupunkikonsernin etua. Konserni-intressin edistämiseen liittyvät perusteet puoltavat sitä, että konsernijohtoon kuuluvan henkilön osallistumista kaupungin tytäryhtiön hallitukseen ei ole pidettävä periaatteellisesti ja kategorisesti ongelmallisena.”

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginkanslian selvitys 14.11.2019

Asiassa aiemmin annettuihin vastauksiin viitaten todetaan, että kaupungin tytäryhteisöjen osalta varmistetaan muun muassa hallituksen riippumattomuus. Riippumattomuuden arvioiminen pitää sisällään kulloinkin voimassa olevien esteellisyysääntösten huomioon ottamisen. Kaupunki ottaa hallituksen jäseniä nimitessään huomioon sen, että kaupungin konsernijohto on pystyttävä suorittamaan tarkoituksenmukaisella tavalla sille kuuluvat seuranta- ja valvontatehtävät. Kuntalain mukaista esteellisyttä arvioidaan kuitenkin tapauskohtaisesti, eikä juridista tai periaatteellista estettä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden jäsenyydelle tytäryhteisöjen hallituksessa ole, kunhan esteellisyysääntelyä noudatetaan.

Kaupungin vahvan ja aktiivisen omistajaohjauksen kannalta on tärkeää, että tytäryhtiöiden hallituksissa on henkilöitä, joilla on hyvä käsitys siitä, mitä kaupunki omistajana haluaa ja millaisia yleisiä intressejä kaupungilla on. Emokaupungin konsernijohto jäsen edistää tytäryhteisössä emokaupungin ja sitä kautta koko kaupunkikonsernin etua. Konserni-intressin edistämiseen liittyvät perusteet puoltavat sitä, että konsernijohtoon kuuluvan henkilön osallistumista kaupungin tytäryhtiön hallitukseen ei ole pidettävä periaatteellisesti ja kategorisesti ongelmallisena.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Kaupunginhallitus ja kaupunginkanslian konserniohjausyksikkö ovat eri mieltä tarkastuslautakunnan kanssa. Suosituksen mukaisesti ei siis ole toimittu.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska suosituksen mukaisesti ei ole toimittu.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee valmistella konserniohjeen päivitys ottamaan huomioon aiempaa tiukempi esteellisyysääntely.

Kaupunginkanslian selvitys 14.11.2019

Vuoden 2017 arviointikertomuksen perusteella suoritettuna tarkastelun ja arvioinnin perusteella konserniohjeen muuttamiselle ei ollut tarvetta esteellisyysääntelyn perusteella, eikä vuoden 2018 jälkeen ole tapahtunut muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet asian arviointiin.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston 17.6.2019 hyväksymässä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistuksessa on laajennettu hallituksen jäsenten riippumattomuutta koskevia kirjauksia eri näkökulmista.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

- ⊖ **Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet**
Konserniohjeen päivitykselle ei ole nähty tarvetta. Suosituksen mukaisesti ei siis ole toimittu.
- ⊖ **Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon**
Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpidettä ei ole toteutettu.

Johtopäätökset: Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus

Tarkastuslautakunta on kaupunginhallituksen ja kaupunginkanslian konserniohjausyksikön kanssa eri linjoilla esteellisyyssääntelyn vaikutuksista omistajaohjauksen toteuttamiseen. Kaupunginhallitus ei pidä ongelmallisena sitä, että konsernijohtoon kuuluva toimii myös tytäryhteisön hallituksessa. Kaupunginkanslia ei ole nähnyt tarpeelliseksi päivittää konserniohjetta ottamaan huomioon tiukentunut esteellisyyssääntely.

2.3. Toimialarajat ylittävät arvioinnit**2.3.1. Tavoitteena Suomen yritysmuotoisin kaupunki****Tarkastuslautakunnan esittämä suositus**

Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa luoda toimintamalli elinkeinopoliittisesti merkittävimpien yritysasiakkuuksien hallintaan.

Kaupunginkanslian selvitys 3.12.2019

Koko elinkeino-osaston toiminta perustuu tiiviiseen yhteistyöhön laajan yritysjoukon kanssa. Elinkeino-osasto on luonut 2018–2019 toimintamalleja yritysasiakkuuksien hoitamiseksi entistä paremmin seuraavasti:

- Elokuussa 2018 elinkeino-osastolle perustettiin uusi yrityspalvelut-yksikkö, jonka tavoitteena on muuttaa kaupungin yrityksiin liittyvää toimintaa asiakasmyönteisemmäksi, ennakoitavammaksi ja tunnetummaksi.
- Syyskuussa 2018 aloitettiin yritysluotsitoiminta. Kolmen yritysluotsin tehtävänä on lisätä kaupungin ja yritysten välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä. Yritysluotsitoimintaa on jatkettu ja kehitetty edelleen vuonna 2019 ja toiminta jatkuu. Yritysluotsit jalkautuvat eri puolille Helsinkiä, kartoittavat yritysten tarpeita ja etsivät niihin ratkaisuja. Yritysluotsien avulla kaupunki saa tarkemman kuvan yritysten arjesta ja yritykset puolestaan löytävät helpommin kaupungin toimijoista oikeat yhteistyötahot. Työssään yritysluotsit keskittyvät erityisesti yritysten fyysiseen toimintaympäristöön ja lupa-asioihin, työvoima- ja osaamistarpeisiin sekä alkuvaiheen yrittäjyyden ja yritysytteistyön edistämiseen.
- Helmikuussa 2018 kaupungin johtoryhmä hyväksyi toimintamallin liittyen yritys-tonttien ja -tilojen asiakasprosessiin. Prosessin tarkoitus on varmistaa, että kaupunki pystyy strategiansa mukaisesti vastaamaan yritysten tarpeisiin ketterästi

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ja mahdollistaa investointien tekeminen Helsinkiin. Siksi elinkeino-osasto on mukana toimitilaryhmässä, joka kokoontuu määräajoin käsittelemään yhteisesti sovitun toimintamallin mukaisesti yritysten yhteydenotot, jotka eivät ole vielä menneet valmisteluprosessiin. Samalla käsitellään prosessissa olevia hankkeita ja tarkistetaan niiden eteenpäin meno, mikäli niissä on jotakin normaalista poikkeavaa tai erityisesti yhteisvalmistelussa huomioitavaa. Toimitilaryhmä jakaa myös tietoa yrityksille toimitila- ja tonttiasioista.

- Elinkeino-osasto tekee toimialakohtaista yrityskehittämistä (mm. merellisyys, matkailu, peliala, terveys, kiinteistökehittäminen, ravintola, smart&clean). Toiminta on jatkuvaa ja perustuu mm. yhteydenpitoon, hankkeisiin ja yhteisiin tapahtumiin. Työn pohjalta nousee esiin käytännön kehitystoimenpiteitä, joita otetaan käsittelyyn ja välitetään toimialoille sopivalla tavalla. Elinkeino-osasto on myös aktiivisessa yhteistyössä Helsingin seudun kauppakamarin, Suomen yrittäjien ja muiden elinkeinoelämän edunvalvontayhteisöjen kanssa, ja usein tapahtumia järjestetään usein yhteistyössä heidän kanssaan.
- 2018–2019: Yhtenä toimintamallina voi pitää myös kattavan yrityskyselyn ohella isojen (avainasiakas)yritysten näkemysten ja tarpeiden kartoittamista erillishaastatteluilla 22.11.2018–4.1.2019. Yli 250 henkilöä työllistävien yritysten merkitys on kaupungille suuri niin työllisyyden kuin verotulojenkin näkökulmasta. Haastattelujen perusteella voi todeta, että eri yritysten tarpeet ja odotukset ovat erilaisia. Haastattelujen perusteella löytyi kuitenkin monia yhteistyötapoja, esimerkiksi tapahtumat ja teemoja, joita elinkeino-osasto hyödyntää jatkossakin.
- Kaupunkistrategian mukaan kaupunki toimii alustana uutta luoville kokeiluille. Innovaatiot ja uudet kokeilut -yksikkö, yhdessä kaupunginhallinnon toimialojen ja muiden toimijoiden kanssa, tekee tiivistä innovaatio- ja kehittämissyhteistyötä yritysten kanssa sekä tarjoaa yrityksille mahdollisuuksia kokeilla ja tehdä tuotekehitystä osana kaupungin palvelutarjontaa ja/tai hyödyntäen kaupungin infrastruktuuria. Tähän toimintaan on suunnattu merkittävästi sekä osaston resursseja että ulkopuolista hankerahoitusta. Tämän toimintamallin vahvistamiseksi ja selkeän palvelupolun luomiseksi yrityksille elinkeino-osasto on valmistellut elinkeinopoliittisten kokeilualustojen toimintamallin sekä esittänyt sille lisäresursseja. Uusi toimintamalli on tarkoitus viedä käytäntöön 2020 alusta.
- Elinkeino-osasto on edistänyt yritysasiakkaiden asiakkuudenhallintaa myös pannotamalla tietojärjestelmiin. Uudet yritykset-yksikkö/Newco otti käyttöön asiakkuudenhallintajärjestelmän syksyllä 2019. Yrityspalvelut-yksikkö ottaa asiakkuudenhallintajärjestelmän käyttöön joulukuussa 2019. Joulukuussa myös innovaatiot ja uudet kokeilut -yksikkö INNO aloittaa projektin järjestelmän ottamiseksi käyttöön.
- Elinkeino-osasto on määritellyt toimialakohtaiset asiantuntijansa, jotta yritykset tietävät keneen ottaa yhteyttä, ks <https://www.hel.fi/yritystenhelsinki/fi/tietoa/toimialakohtaiset-yhteyshenkilot/>.

Vaikutukset:

- Yritykset ovat hieman aiempaa tyytyväisempiä Helsinkiin. Tämä näkyy myös yrityskyselyissä, joihin vastasi 1004 yritystä vuonna 2016 ja 1006 yritystä vuonna

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2018. Vuonna 2016 vastanneista yrityksistä 35 prosenttia suosittelisi Helsinkiä oman toimialansa yrityksille ja vuonna 2018 suosittelijoita oli 38 prosenttia.

- Yritysluotsitoiminta on saanut erittäin hyvää palautetta yrityksiltä. Tämä tulee todennäköisesti esille myös yritysluotsitoiminnasta tehtävässä kyselyssä, jonka vastaukset saadaan loppuvuodesta 2019.

Yritysluotsikyselyn tulokset⁹

Yritysluotsikyselyyn syksyllä 2019 vastasi 111 vastaajaa. Vastaajista 37 prosenttia edusti yrityksiä, kahdeksan prosenttia yrittäjäjärjestöjä, kaksi prosenttia yrittäjyyden aloittamista suunnittelevia yksityishenkilöitä ja prosentti yrityksen työntekijöitä. Vastaajista 28 prosenttia oli kaupungin työntekijöitä tai kaupungin liikelaitoksen edustajia. Muita vastaajia edusti 24 prosenttia vastaajista.

Kun vastaajille esitettiin väittämä ”Olen saanut konkreettista hyötyä asiainnista yritysluotsin kanssa”, 33 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 19 prosenttia osittain samaa mieltä. Neljännes ei osannut tai halunnut vastata. Kaikki eivät olleet saaneet konkreettista hyötyä, sillä 12 prosenttia oli täysin eri mieltä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Elinkeino-osasto on luonut monia uusia tapoja yritysasiakkuuksien hallintaan. Elinkeinopoliittisesti merkittävimpien yritysten tarpeita on kartoitettu haastatteluilla.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Yritysten tyytyväisyys Helsinkiin on hieman kasvanut vuodesta 2016 vuoteen 2018. Yritysluotsitoiminta alkoi syksyllä 2018. Syksyllä 2019 tiedusteltiin yritysten ja muiden sidosryhmien näkemyksiä yritysluotsitoiminnasta. Noin puolet vastaajista koki saaneensa konkreettista hyötyä asiainnista yritysluotsin kanssa.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa lisätä yrityksiin kohdittuvaa viestintää.

Kaupunginkanslian selvitys 3.12.2019

Yrityksille kohdentuvaa viestintää on lisätty muun muassa seuraavilla tavoilla:

- Uudistamalla kesällä 2016 perustettu Yritysten Helsinki -verkkosivusto vuoden 2019 keväällä. Kaupungin eri toimialojen yrityksille tarjoamien palvelujen löydettävyyttä sivustolla parannettiin ja sivustolle lisättiin toimialakohtainen yhteyshenkilöosuus. Uudistettu sivusto osoitteessa: www.hel.fi/yritystenhelsinki.

⁹ Johtavalta asiantuntijalta 23.1.2020 kaupunginkansliasta saatu kyselyn yhteenveto.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

- Kohdentamalla elinkeino-osaston Twitter-tilin ”Elinkeinoasiat HKI” sisältöä entistä vahvemmin yrittäjäkohderyhmälle. Seuraajakuntaa on someaktiivisuudella saatu kasvatettua noin 3 800:een.
- Järjestämällä vuoden 2018 lopussa elinkeino-osaston asiantuntijoille Twitter-koulutusta ja tukea asiantuntijatiilin perustamiseen ja seuraajamäärän kasvattamiseen. Asiantuntijoiden omien Twitter-tilien kautta tavoitetaan erinomaisesti yrittäjäkohderyhmää.
- Uudistamalla vuoden 2019 alussa elinkeino-osaston uutiskirje sisällöiltään entistä paremmin yrityskohderyhmää palvelevaksi ja kasvattamalla uutiskirjeen jakeluryhmää noin 800 relevantilla vastaanottajalla, nyt yhteensä noin 3 600 vastaanottajaa. Lisäykset rekisteriin tehtiin yrityskyselyyn vastanneiden osalta niille, jotka eivät vielä olleet uutiskirjeen jakelussa, mutta antoivat suostumuksen kohdentaa itselleen kaupungin viestintää.
- Lisäämällä yrityksille kohdennettujen Hel.fi- uutisten määrää viimeisen kahden vuoden aikana. Sisältöjä on säännöllisesti toteutettu yhteistyössä myös toimialojen, erityisesti Kympin ja Kaskon, kanssa. Uusimmat uutiset osoitteessa: www.hel.fi/yritystenhelsinki/fi/uutiset.
- Viestimällä vuonna 2018 aloittaneista yritysluotseista yrityksille monikanavaisesti ja perustamalla luotseille oma verkko-osoite: www.hel.fi/yritysluotsit. Kaupungin yritysluotsit ovat tehneet viestintää yhteistyössä kaupungin toimialojen kanssa sekä osallistuneet kaupungin toimialojen järjestämiin tapahtumiin edistääkseen yrityksiin kohdistuvaa viestintää.
- Kohdentamalla sopimusnäkyvyyttä Yritystä Stadiin -lehden kanssa entistä vahvemmin yrityksiä palvelevien teemojen esiintuomiseen.
- Viestimällä aiempaa tiheämmin ja monikanavaisemmin yrityskohderyhmälle suunnatuista tapahtumista ja palveluista (mm. Elinkeinopäivä Accelerate Helsinki, merellisten yrittäjien verkostotapaamiset ja alueelliset yritysluotsitapaamiset sekä palveluista, kuten mm. NewCo Helsinki, International House Helsinki, yrityskoordinaattorien palvelut ja erilaiset rekrytapahtumat).
- Sopimalla lokakuussa 2019 Helsinki-lehden kanssa numerokohtaisesta vakiönäkyvyydestä liittyen yrityksille kohdennettuihin palveluihin ja teemoihin.
- Suunnittelemalla yrityksille kohdennettua digimarkkinointikokonaisuutta ulkoisen kumppanin kanssa.

Taloustutkimus Oy:n 22.11.2018–4.1.2019 toteuttaman Helsingin kaupungin yritystutkimuksen haastattelujen perusteella havaittiin, että yritykset ovat aiempaa tyytyväisempiä Helsinkiin, mutta palveluista ja toiminnasta toivottiin edelleen lisää tietoa. Kaupungin yrityksille suunnattujen palvelujen ja toimenpiteiden tunnettuus yrittäjien keskuudessa oli vuonna 2016 (n=1004 yritystä) keskiarvoltaan 2,15 ja vuonna 2018 (n= 1006 yritystä) 2,19 (asteikolla 1–5).

Yrityskyselystä ilmeni, että aina yritykset eivät tunne kaupungin toimintaa. Tämä laskee yritysten suositteluhaluutta. Ne yritykset, jotka tuntevat kaupungin toimintaa ja palveluja huonosti, ovat huomattavasti tyytymättömpiä Helsinkiin

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sijaintipaikkana kuin yritykset keskimäärin. Vaikka tuloksissa oli toimialakohtaisia eroja, niin suosittelemuus oli keskimääräistä korkeampi niissä yrityksissä, jotka ilmoittivat tuntevansa kaupungin toimintaa ja palveluja.

Yrityskyselyn tulosten perusteella kaupunki jatkaa monipuolisia viestintätoimia. Tulosten perusteella viestintäkanavia on alettu monipuolistaa, jotta yritykset olisivat entistä tietoisempia kaupungin toimenpiteistä yritysten hyväksi.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Yrityksiin kohdistuvaa viestintää on vuosina 2018–2019 lisätty.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Kaupungin yrityksille suunnattujen palvelujen ja toimenpiteiden tunnettuus yrittäjien keskuudessa ei ole juurikaan parantunut vuodesta 2016 vuoteen 2018. Vuotta 2019 koskevia tietoja ei ole.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston tulee varmistaa, että viranhaltijoiden ongelmallisista kaksoisrooleista luovutaan.

Kaupunginhallituksen lausunnossa 14.5.2018 todettiin, että yrityspalvelut-yksikön päällikkö ei enää toimi Helsingin uusyrityskeskus ry:n puheenjohtajana huhtikuusta 2018 alkaen. Elinkeinojohtajan mukaan on huomattava, että kesällä 2018 tehtiin organisaatiouudistus, jossa syntyi uudet yritykset -yksikkö ja yrityspalvelut-yksikkö. Nykyisessä organisaatiossa uudet yritykset -yksikkö vastaa yhteistyöstä uusyrityskeskuksen kanssa.¹⁰

Kaksoisroolilla tarkoitettiin arviointikertomuksen mukaan myös sitä, että osastopäällikötason viranhaltijoiden esteellisyys saattaa olla ristiriidassa viranhoitovelvollisuuden kanssa.¹¹

Kaupunginkanslian selvitys 3.12.2019

Elinkeino-osasto kiinnittää huomiota siihen, että kaksoisroolien välttäminen täysin ei ole toiminnan kannalta järkevää. Selkeillä toimintatapaohjeistuksilla ongelmat voidaan kuitenkin välttää. Mahdollisissa kaksoisroolitalanteissa elinkeino-osasto noudattaa johdonmukaisesti toimintatapaa, jossa henkilö evää itsensä koko päätöksentekoprosessista. Lisäksi elinkeino-osasto on epäselvissä tilanteissa konsultoinut oikeuspalveluita.

¹⁰ Kaupunginkanslian selvitys 3.12.2019.

¹¹ Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2017, 51.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Toimintatapojen muutoksilla on kyetty välttämään ongelmatilanteet. Toisaalta joissakin tapauksissa jääväämisestä voi syntyä tilanne, jossa ei voida käyttää parasta osaamista asian valmistelussa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Silloisen yrityspalvelut-yksikön päällikkö luopui kaksoisroolista huhtikuussa 2018. Sen sijaan elinkeinojohtajan toimiminen tytäryhteisöjen hallituksissa on jatkunut, joten tältä osin kaksoisrooleista luopuminen ei ole toteutunut.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Ongelmallisesta kaksoisroolista, jossa yksikön päällikkö toimi myös Helsingin uusyrityskeskukseen toimitusjohtajana, on luovuttu ja samalla on laadittu kirjallinen sopimus yhteistyöstä. Vastuut ovat nyt selkeät.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston tulee varmistaa, että yrityspalvelujen yhteistyöstä Helsingin Uusyrityskeskus ry:n kanssa laaditaan kirjallinen sopimus.

Kaupunginhallituksen selvityksessä 12.12.2018 kaupunginkanslia totesi, että Helsingin Uusyrityskeskus ry:n kanssa on laadittu kirjallinen yhteistyösopimus. Elinkeinojohtaja on päättänyt yhteistyösopimuksen hyväksymisestä 29.6.2018, § 68, ja se on allekirjoitettu heinäkuussa 2018.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Sopimus on laadittu, joten suosituksen mukaisesti on toimittu.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Aiemmin kirjallista sopimusta ei ollut, joten nyt yhteistyö on asianmukaisesti dokumentoitu.

Johtopäätökset: Tavoitteena Suomen yritysmyönteisin kaupunki

Yritysmyönteisyyttä on vuosina 2018–2019 edistetty monin toimenpitein. Näkyvin muutos on ollut yritysluotsien palkkaaminen. Yrityksille kohdistuvaa viestintää on pyritty parantamaan ja lisäämään. Kaupungilla on nyt Helsingin uusyrityskeskus ry:n kanssa kirjallinen sopimus ja yhdistykseen liittyviä kaksoisrooleja ei enää ole. Elinkeinojohtaja sen sijaan toimii edelleen kaupungin tytäryhteisöjen hallituksissa.

ARVIONTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.4. Kaupunkiympäristön toimialan arvioinnit

2.4.1. Suurten investointien hallinta

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunkiympäristön toimialan ja liikenneliikelaitoksen tulee panostaa riittävästi hankkeidensa suunnitteluun, jotta hankesuunnitelmien enimmäishintojen korottamiset ja aikatauluylitykset hankkeiden toteuttamisen aikana vähenevät.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 21.1.2020, rakennuttaminen

Kaupunkiympäristön toimiala on ottanut käyttöön suurissa hankkeissa enenevässä määrin ns. uusia urakkamuotoja, mm. allianssi, elinkaarihanke ja SR- (suunnittele- ja rakenna) urakkamuodot. Myös projektinjohtourakat ovat lisääntyneet merkittävästi.

Näillä kaikilla uusilla urakkamuodoilla tavoitellaan hankkeiden läpimenoaikojen nopeuttamista ja kustannusten pitävyyttä. Lisäksi vuokrahankeiden määrä on lisääntymässä. Myös niillä tavoitellaan läpimenoaikojen nopeuttamista ja kustannusten pitävyyttä.

Haasteena on yhä perusparannushankkeissa piilossa olevien rakenteiden todellinen kunto ja korjaustarve. Käytössä olevissa rakennuksissa rakenteita rikkovat tutkimukset ovat käytännössä mahdottomia.

Vaikutuksia lopputulokseen on toistaiseksi vaikea arvioida, sillä käytännössä kaikki uusia urakkamuotoja sisältävät hankkeet ovat kesken.

Uudet urakkamuodot vaativat selvästi enemmän rakennuttamisresursseja, jotka muutenkin ovat ylikuormitettuja. Pahimmillaan tämä on johtanut muutaman avainhenkilön poislähtöön, mikä on yhä vaikeuttanut rakennuttaminen-palvelun henkilöstövajetta.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 3.12.2019, liikennesuunnittelu

Kaupunkiympäristötoimialalla on parannettu resursointia liikennehankkeiden suunnitteluun. On myös ohjeistettu kiinnittämään huomioita riskien arviointiin koko suunnitteluprosessin aikana. Lisäksi on tunnistettu ne suunnittelun tekniikka-alat, joilla on vaikutusta kustannusarvioon ja huolehdittu entistä paremmin, että näihin on riittävä resursointi. Myös oppi käynnissä olevista liikennehankkeiden toteutuksesta laajennetaan muihin aikaisemmissa suunnitteluvaiheissa oleviin hankkeisiin. Hankkeiden vetäjille on järjestetty projektinjohtokoulutusta. Liikennehankkeiden yleissuunnittelumalle on tekeillä ohjeistus. Lisäksi Liikenne- ja katusuunnittelupalvelussa on otettu käyttöön laadunvarmistusjärjestelmä ja tekeillä on toimintajärjestelmä suunnittelu-prosessin läpiviemiseksi.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Suunnitelmissa on kiinnitetty erityistä huomiota kustannusarvioon ja kustannuslaskennan dokumentointiin. Osaaminen on lisääntynyt hankkeiden suunnittelussa ja hankehallinnassa.

HKL:n selvitys 5.12.2019

HKL on ottanut käyttöönsä aiemmasta poikkeavia hankintamalleja, joissa suunnittelu viedään aiempaa pidemmälle ja urakoiden tarjoukset saadaan ennen lopullisen hankepäätöksen tekemistä.

Raitiotiehankeissa on käytetty allianssi-hankintamallia, jossa hanke on jaettu kehittämis- ja toteuttamisvaiheisiin. Varsinainen hankepäätös tehdään vasta kehitysvaiheessa tehdyn suunnittelun ja siitä saadun sitovan enimmäishintatarjouksen jälkeen.

Metroasemahankkeissa käytetään suunnittelun yhteydessä suunnittelukilpailua ja siihen liitettyä urakkaa varten neuvottelumenettelyä ennen hankepäätöksen tekemistä. Hankkeista pyritään saamaan mahdollisimman tarkka hintatarjous ennen hankepäätöksen tekemistä.

Kalasadaman raitiotie sekä Kruunusillat-hanke toteutetaan allianssimallilla. Kalasadaman raitiotiestä ei ole hankepäätöstä, vaan se saadaan, kun allianssin kehitysvaihe päättyy ja toteuttamispäätös tosiasiallisesti voidaan varmistaa. Mitään rakennustöitä ei käynnistetä ennen kehitysvaiheen päättymistä. Vastaavasti Kruunusilloissa ei rakennustöitä käynnistetä ennen kehitysvaiheen päätöstä.

Herttoniemen metroaseman peruskorjauksessa on käynnistetty toteutuskilpailu, jonka tuloksena saadaan suunnitelma ja tarjous metroaseman peruskorjauksesta. Hankepäätös sekä tarvittavat kaavamuutokset tehdään tämän kilpailun pohjalta.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Sekä kaupunkiympäristön toimiala että HKL ovat ottaneet käyttöön uusia urakka-
muotoja ja hankintamalleja, joilla pyritään vaikuttamaan siihen, että kustannukset ja aikataulu pysyvät hallinnassa. Uusilla malleilla suunnittelu viedään aiempaa pidemmälle ennen hankepäätöksen tekemistä.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Uusilla urakkamalleilla ja hankintamalleilla aloitetut hankkeet ovat vielä kesken, joten niiden vaikutuksista budjetin ja aikataulun hallintaan ei ole vielä tietoa. Se kuitenkin tiedetään, että uudet urakkamuodot vaativat aiempaa enemmän rakennuttajaresursseja, mikä kuormittaa henkilöstöä varsinkin kun kaupungilla on rekrytointivaikeuksia.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan ja liikenneliikelaitoksen kanssa selvittää suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden laadintaprosessin ongelmakohdat ja tarvittaessa muuttaa tilahankkeiden käsittelyohjetta.

Kaupunginkanslian selvitys 5.12.2019

Pormestari asetti 22.2.2019 suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden kehittämisryhmän. Ryhmän tehtävä oli merkittävien investointihankkeiden kustannusarvioiden laatimisen ja oikeellisuuden arviointi ja päätöksentekomenettelyjen kehittäminen kustannusarvioiden osuvuuden parantamiseksi. Työryhmän toimikausi oli 1.3.2019–31.5.2019. Työryhmän työskentelystä on valmisteilla loppuraportti, johon on koottu työryhmän työskentelyn aikana tehdyt huomiot ja toimenpidesuositukset hankkeiden kustannusarvioiden ja muun ohjauksen kehittämiseksi. Loppuraporttia on viimeistelty vielä syksyllä. Raporttia ei ole toistaiseksi ehditty käsitellä kaupungin johtoryhmässä, mutta sen havainnot ja suositukset tullaan ottamaan huomioon investointien ohjauksessa ja esimerkiksi talousarvion noudattamisohjeisiin kohtaan 6.1 on sisällytetty maininta, että ”tilahankkeiden käsittelyohjeet päivitetään vuoden 2020 aikana valmistelussa olevan kiinteistöstrategian edellyttämien muutosten, suurten investointihankkeiden kehittämisryhmän loppuraportissa annettujen suositusten sekä kaupunginhallituksen hyväksymän kiinteistöpoliittisen toimenpideohjelman edellyttämien muutostarpeiden mukaisesti”

Tilahankkeiden käsittelyohjeen uusiminen on käynnistetty syksyllä 2019 kaupunginhallituksen 24.6.2019 hyväksymän kiinteistöpoliittisen toimenpideohjelman, valmisteilla olevan ja vuoden loppuun mennessä kaupunginhallituksen asettaman päätöksenteon määräajan mukaisesti valmistuvan kiinteistöstrategian valmistelussa esiin nousevien alustavien linjausten ja suurten investointihankkeiden kehittämisryhmän työskentelyn yhteydessä tehdyt havainnot huomioiden. Tilahankkeiden käsittelyohjeen uusiminen on tavoitteena saada valmiiksi kevään 2020 aikana.

HKL:n selvitys 5.12.2019

HKL on yhdessä kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristötoimialan kanssa valmistellut suurten katu- ja puistohankkeiden käsittelyohjeen, jonka kaupunginhallitus hyväksyi käyttöön vuonna 2018. Ohjeessa painotetaan eri päätösvaiheisiin (mm. kaavoitus, liikennejärjestelmä, katusuunnittelu, hankepäätös) liittyvien kustannusvaikutusten arviointia. Hankkeet, joissa tosiasiallisesti tarvitaan useita peräkkäisiä ja rinnakkaisia päätöksiä (mm. raitiotiehankkeet), tuodaan yhtenä kokonaisuutena kaupungin valtuuston päätettäväksi yleissuunnitelmatasolla. Tämän jälkeen tehdään vielä varsinaiset hankepäätökset vastaavissa hallintokunnissa.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Lisäksi vuonna 2019 laadittiin erillinen selvitys suurten investointihankkeiden kustannuksista yhdessä Helsingin kaupungin, Senaatti-kiinteistöjen ja Väyläviraston kanssa. Selvitys sisältää toimenpide-ehdotuksia suunnittelun ja päätöksenteon riskien arvioinnin kehittämiseen sekä hankkeiden ohjaamiseen. Selvityksen toimenpiteiden toimeenpano on vielä kesken. [selvityksellä HKL tarkoittaa kanslian vastauksessa mainittua loppuraporttia]

HKL on käynnistänyt kesällä 2019 raitiotiehankeiden riskienhallintaan ja suunnitteluohjeistukseen liittyvän selvityksen yhdessä KYMP:in, Espoon, Vantaan ja HSL:n kanssa. Tavoitteena on kerätä kokemukset käynnissä olevissa ja toteutuneissa hankkeista. Niiden pohjalta laaditaan ohjeistus kustannus- ja aikatauluriskien hallintaan ja tarvittavan suunnitteluohjeiston laadintaan.

Uudet suuret hankkeet, kuten Kalasataman raitiotie sekä Hernesaaren raitiotie ja tulevat hankkeet kuten Länsi-Helsingin raitiotiet (Vihdintien raitiotie) toteuttavat uutta katu-, puisto- ja liikennehankkeiden käsittelyohjetta.

Helsingin raitiotiehankeissa pyritään saattamaan käynnissä olevien hankkeiden osaaminen ja kokemukset uusien hankkeiden hyödyksi, jolloin niiden kustannus- ja aikatauluriski pienenee. HKL sekä KYMP osallistuvat molemmat raitiohankeiden eri suunnittelu-, päätöksenteko- ja toteutusvaiheisiin, jotta osaaminen eri vaiheiden riskeistä on mahdollisimman laajalti käytössä. Esim. HKL:n vastuulla olevassa Raide-Jokerin allianssissa on laaja edustus myös KYMP:in liikenne- ja katusuunnittelusta. Vastaavasti HKL osallistuu KYMP:in vastuulla olevaan Vihdintien raitiotien yleissuunnittelun ohjaamiseen.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden laadintaprosessin ongelmakohtia on selvitetty pormestarin toimeksiannosta. Tilahankkeiden käsittelyohjetta on tarkoitus päivittää keväällä 2020.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei vielä ole, laadintaprosessin ongelmakohtia kuvaavaa raporttia ei ole vielä julkaistu ja toimeenpano on vasta alkamassa.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunkiympäristön toimialan tulee yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa ryhtyä toimenpiteisiin kaupungin palkkakilpailukyvyyn parantamiseksi rakennuttamistehtävissä.

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginkanslian selvitys 4.12.2019

Kaupunki on varannut talousarviossaan määrärahaa palkkakehityssuunnitelman laatimista varten ensimmäisen kerran vuodelle 2019. Palkkakehityssuunnitelman tavoitteena on edistää palkkakilpailukykyä ja henkilöstön saatavuutta. Palkkakehityssuunnitelma on laadittu yhteistyössä toimialojen ja liikelaitosten kanssa sellaisten tehtävien tunnistamiseksi, joissa on haasteita palkkakilpailukyvyn näkökulmasta.

Vuoden 2020 palkkakehityssuunnitelmassa on painotettu mm. rakentamisen alan tehtäviä sisältäen myös rakennuttamistehtäviä, joihin liittyvät korotukset toteutetaan vuoden 2020 alusta lukien. Seuraavat rakentamisen ja rakennuttamisen tehtäväryhmät ovat palkkakehityssuunnitelman painopistealueena:

- Kaupunkiympäristön toimialalla rakentamisen erilaiset asiantuntija- ja päällikkötehtävät, esimerkiksi projektipäälliköt ja -johtajat, työmaavalvojat, projekti- /rakennuttajainsinöörit, rakennuttaja-arkkitehdit
- Staralla rakentamisen (talo- ja infra) projektinjohto- ja työnjohtotehtävät
- Kaupunginkanslian projektinjohtajat (aluerakentaminen).

Vuonna 2019 toteutettiin myös valtakunnallisiin virka- ja työehtosopimuksiin perustuvat järjestelyerät. Korotusten suuntaaminen on neuvoteltu henkilöstöjärjestöjen kanssa. Teknisen henkilöstön sopimuksen piirissä korotuksia voitiin suunnata jonkin verran myös rakentamisen tehtäviin kaupunkiympäristön toimialalla.

Toimenpiteiden vaikutusta kaupungin palkkakilpailukyvyn parantamiseksi rakennuttamisen tehtävissä ei ole voitu vielä arvioida. Erityisesti palkkakehityssuunnitelman suuntaamisen tarkoituksena on ollut parantaa edellä mainittujen tehtävien palkkakilpailukykyä sekä kunnalliseen että yksityiseen sektoriin nähden. Henkilöstön saatavuutta ja palkkakilpailukykyä tullaan seuraamaan jatkossakin ja mahdollisia korotuksia kohdentamaan edellä mainituilla perusteilla.

Tämän lisäksi kaupunki kehittää muun palkitsemisen vaikuttavuutta tukemalla suoritusperusteista palkitsemista. Hyvällä esimiestyöllä ja onnistumisen johtamisella vaikutetaan myös henkilöstökokemuksen kehittymiseen, mikä osaltaan tukee henkilöstön pysyvyyttä ja saatavuutta.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 29.11.2019

Kaupungin palkkakehityssuunnitelman toteuttamiseen on varattu 5 miljoonaa euroa vuoden 2020 talousarvioehdotuksessa, josta kaupunkiympäristön toimialalle suunnattiin noin 360 000 euroa. Palkkakehityssuunnitelman mukaiset palkankorotukset ohjataan 1.1.2020 lukien strategisesti olennaisiin tehtäviin, joihin on jatkuva rekrytointitarve kaupungin kasvaessa, mm. arkkitehtitehtäviin sekä rakentamisen erilaisiin asiantuntijatehtäviin, projektipäällikkö- ja projektinjohtotehtäviin.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Palkkakehityssuunnitelman mukaisilla toimenpiteillä parannetaan Helsingin houkuttelevuutta työnantajana erityisesti niillä aloilla ja tehtävissä, joihin on rekrytointihaasteita.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Palkkakehityssuunnitelman mukaiset korotukset astuivat voimaan vuoden 2020 alusta.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vielä ei ole tietoja siitä, onko palkkakilpailukyky parantunut korotusten myötä.

Johtopäätökset: Suurten investointien hallinta

Kaupunkiympäristön toimiala ja HKL omaksuneet uusia toimintamalleja, joilla pyritään vaikuttamaan kustannusten ja aikataulujen hallintaan. Pormestarin aloitteesta on selvitetty suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden pitävyyteen vaikuttavia tekijöitä. Tilahankkeiden käsittelyohjeen uusiminen on tarkoitus tehdä keväällä 2020. Rakennuttamistehtävien palkkoihin on kohdistettu korotuksia vuoden 2020 alusta. Tietoa toimenpiteiden vaikutuksista ei vielä ole.

2.4.2. Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset**Tarkastuslautakunnan esittämä suositus**

Kaupunkiympäristön toimialan tulee parantaa asuntotonttien maanvuokran määrittelyperiaatteiden läpinäkyvyyttä.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 2.1.2020

Asuntotonttien uudet maanvuokrausperiaatteet saatetaan poliittiseen päätöksentekoon vuoden 2020 alussa ja uusi maanvuokrauskäytäntö otetaan käyttöön keväällä 2020. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita on yleisemmällä tasolla maanvuokraustoiminnan läpinäkyvyyden parantaminen, mutta erityisesti markkinaehtoisien tonttihinnoittelun edistäminen sekä subvention läpinäkyvyyden lisääminen.

Keväällä 2020 käyttöön otettavilla uusilla maanvuokrausperiaatteilla tulee olemaan merkittävä vaikutus maanvuokraustoimintaan erityisesti niiltä osin, kun kyse on subvention läpinäkyvyyden lisäämisestä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Kaupunkiympäristön toimiala on valmistellut uudet asuntotonttien maanvuokrausperiaatteet, jotka parantavat läpinäkyvyyttä.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Uusia maanvuokrausperiaatteita ei vielä ole otettu käyttöön, joten läpinäkyvyys ei ole vielä lisääntynyt.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunkiympäristön toimialan tulee parantaa tontinvuokrauspäätösten perusteluja siten, että poliittisessa päätöksenteossa on käytettävissä tieto tontin vuosivuokrasta ja subvention määrästä.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 2.1.2020

Tonttien vuokrausten valmistelua on kehitetty siten, että nykyisin vuokrauspäätöksistä käy ilmi vuosivuokran lisäksi myös mahdollinen subventio. Tämä on toteutettu siten, että subventoidun vuosivuokran lisäksi päätöksessä on ilmoitettu myös oletettu markkinahintainen vuosivuokra.

Valmistelijoita on ohjeistettu subvention merkitsemiseksi vuokrauspäätösten perusteluihin laskemalla vertailutietona myös markkinahintainen vuosivuokra.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaisesti on toimittu, koska vuokrauspäätöksistä ilmenee myös markkinahintainen vuosivuokra.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Läpinäkyvyys on kasvanut, kun vuokrauspäätöksistä ilmenee myös subventio.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

Kaupunkiympäristön toimialan ja kaupunginkanslian tulee parantaa taloudellisten vaikutusten esittämistä maa- ja asuntopolitiikan asiakirjoissa sekä tilinpäätöksessä.

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys 2.1.2020

Suunnitellun mukaisesti Tontit-yksikössä on tilastoitu vuoden 2019 alusta alkaen uusien maanvuokrausten subventiot. Vuokraustoimintaa tullaan kehittämään edelleen siten, että subventio tullaan tilastoimaan uudiskohteiden lisäksi myös päättyville vuokrauksille tehtävien uusien vuokrausten osalta.

Kaupunginkanslian selvitys 4.12.2019

Uusi AM-ohjelma viedään päätöksentekoon keväällä 2020. Uuden AM-ohjelman seuranta tontinluovutuksista saatavan tuoton osalta tulee tukeutumaan kaupunkiympäristön toimialan tilastointiin maanvuokratuloista.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Asuntotonttien uudet maanvuokrausperiaatteet ovat valmistelussa ja tarkoitus viedä päätöksentekoon vuoden 2020 alussa. Uudistuksen keskeinen tavoite on maanvuokraustoiminnan läpinäkyvyyden parantaminen. Uusien maanvuokrausperiaatteiden käyttöön oton myötä vuokriin sisältyvä subventio tehdään näkyväksi ja se on siten jatkossa esitettävissä myös tilinpäätöksessä.

Asuntopolitiikan taloudellisten vaikutusten kokonaisarviointia ei ole nykyisen ohjelman yhteydessä tehty, eikä se siten ole kuulunut myöskään raportoinnin piiriin. Uuden AM-ohjelman valmistelun yhteydessä tullaan tekemään vaikutusten arviointia.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Vastausten mukaan edellytykset taloudellisten vaikutusten esittämiselle on luotu, kun subventio on alettu tilastoida vuoden 2019 alusta. Tilinpäätös 2019 on ensimmäinen, jossa subventioutilastoinnin tulokset voidaan esittää. Myös AM-ohjelman valmistelun yhteydessä aiotaan tehdä taloudellisten vaikutusten arviointia. Toimenpide on osittain toteutunut, koska edellytykset on luotu, mutta suosituksen mukaista taloudellisten vaikutusten esittämistä ei ole vielä tapahtunut.

Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa, koska tilinpäätöstä 2019 ei ole vielä olemassa ja uusi AM-ohjelma on valmistelussa.

Johtopäätökset: Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset

Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset tulevat jatkossa olemaan läpinäkyvämmiin esillä, kun maanvuokrausperiaatteet uudistuvat. Jo nyt vuokrauspäätöksiin on lisätty tieto subventiosta ja subvention määrä vuosittain on alettu tilastoida vuoden 2019 alusta.

2.5. Yhteenvedo suositusten vaikuttavuudesta

Taulukoissa 2 ja 3 esitetään yhteenvedo arvioinnin tuloksista.

Taulukossa 2 on kuvattu arvioinnin tulokset kriteereittäin sekä toimenpiteisiin ryhtymisen että toimenpiteiden vaikutusten osalta. Toimenpiteisiin on ryhdytty hyvinkin kattavasti: vain kahden suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ollut ryhdytty lainkaan. Suosituksista 92 prosenttia oli sellaisia, että toimialat, virastot ja liikelaitokset olivat ryhtyneet toimenpiteisiin vähintäänkin osittain. Myönteisiä vaikutuksia pystyttiin osoittamaan 42 prosentissa suosituksia. Puolet suosituksista oli sellaisia, että tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia ei ollut vielä havaittavissa. Kahden suosituksen osalta vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 2 Yhteenvedo suosituksen vaikuttavuudesta toimenpiteisiin ryhtymisen ja toimenpiteiden vaikutusten osalta (N=24 suositusta).

Toimenpiteiden arvioinnissa käytetty kriteeri	Toimenpiteisiin ryhtyminen	Vaikutusten arvioinnissa käytetty kriteeri	Toimenpiteiden vaikutukset
😊 Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty	16 suositusta (67 %)	😊 Vaikutukset ovat olleet myönteisiä	10 suositusta (42 %)
😐 Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	6 suositusta (25 %)	😐 Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.	12 suositusta (50 %)
😞 Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	2 suositusta (8 %)	😞 Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	2 suositusta (8 %)
⊖ Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista arvioimista.	0 suositusta (0 %)	⊖ Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.	0 suositusta (0 %)

Taulukko 3 tarkentaa yleiskuvaa arviointiaiheittain. Kutakin suositusta vastaavat luvuissa 2.1–2.4 esitetyt arviot. Arviointiaiheittain laskettu keskiarvo sekä keskiarvo yhteensä on laskettu pisteyttämällä hymynaamat seuraavasti: 😊=5, 😐=3, ja 😞=1.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 3 Yhteenvedo suosittelujen vaikuttavuudesta arviointialheittain

Arviointialhe	Toimenpiteet	Vaikutukset
Kaupunkitasoiset arvioinnit		
Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi	4	4
Kaupunginkanslian tulee esittää konsernijaostolle tytäryhteisöjen sitovien tavoitteiden toteumatiedot samalla tarkkuustasolla kuin ne esitetään tilinpäätöksessä.	😊	😊
Kaupunginkanslian tulee jatkossa ottaa huomioon, että hankesuunnitelman mukainen toteutuminen edellyttää sekä budjetissa että aikataulussa pysymistä.	😐	😐
Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta	4,3	3,7
Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa kehittää työyhteisötasolla ulottuvia kannustimia osatyökykyisten palkkaamiseksi ja työssä jatkamisen tukemiseksi.	😐	😊
Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä Työterveys Helsingin kanssa mahdollistaa sairauspoissaolojen diagnoositietojen saatavuus työterveyden käyttöön.	😊	😐
Kaupunginkanslian tulee kehittää työkykyjohtamisen tukena käytettäviä tietojärjestelmiä kaupunkitasoisesti.	😊	😐
Hankintojen ohjaus	5	4,6
Kaupunginkanslian tulee liittää eettisten periaatteiden käsittely osaksi hankintakoulutuksia.	😊	😊
Kaupunginkanslian tulee liittää sisäinen valvonta ja riskienhallinta osaksi esimieskoulutuksia.	😊	😊
Kaupunginkanslian ja toimialojen tulee vahvistaa ja yhtenäistää toimialojen hankintatoimintaa ja luoda toimialoille selkeät ohjeet.	😊	😊
Kaupunginkanslian ja toimialojen tulee parantaa hankintoihin ja eettisiin periaatteisiin liittyvän ohjeistuksen löydettävyyttä.	😊	😊
Kaupunginkanslian ja toimialojen tulee varmistaa, että työntekijöillä on mahdollisuus tuoda esiin väärinkäytösepäilyjä.	😊	😐
Toimitilojen käytön tehostaminen	3	3
Kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee asettaa selkeät, velvoittavat tavoitteet toimitilojen käytön tehostamiselle tulevassa kiinteistöstrategiassa.	😐	😐
Kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee parantaa tilankäytön tilastointia ja seurantaan siten, että tilamäärästä ja tilatyypeistä on saatavilla vertailukelpoinen tieto, jotta myös toimistotilojen tehokkuutta voidaan seurata.	😐	😐
Kaupunkikonsernin arvioinnit		
Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus	1	1
Omistajaohjauksen selkeyden kannalta olisi parempi, että konsernijohdossa kuuluvat kaupunginhallituksen tai sen konsernijaoston jäsenet, pormestari ja viranhaltijat eivät toimisi tytäryhteisöjen johdossa.	😞	😞
Kaupunginkanslian tulee valmistella konserniohjeen päivitys ottamaan huomioon aiempaa tiukempi esteellisyyssäätely.	😞	😞
Toimialarajat ylittävät arvioinnit		
Tavoitteena Suomen yritysmyönteisin kaupunki	4,5	4,5
Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa luoda toimintamalli elinkeinopoliittisesti merkittävimpien yritysasiakkuuksien hallintaan.	😊	😊
Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa lisätä yrityksiin kohdistuvaa viestintää.	😊	😐

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston tulee varmistaa, että viranhaltijoiden ongelmallisista kaksoisrooleista luovutaan.	☹️	😊
Kaupunginkanslian elinkeino-osaston tulee varmistaa, että yrityspalvelujen yhteistyöstä Helsingin Uusyrityskeskus ry:n kanssa laaditaan kirjallinen sopimus.	😊	😊
Kaupunkiympäristön toimialan arvioinnit		
Suurten investointien hallinta	5	3
Kaupunkiympäristön toimialan ja liikenneliikelaitoksen tulee panostaa riittävästi hankkeidensa suunnitteluun, jotta hankesuunnitelmien enimmäishintojen korottamiset ja aikatauluylitykset hankkeiden toteuttamisen aikana vähenevät.	😊	☹️
Kaupunginkanslian tulee yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan ja liikenneliikelaitoksen kanssa selvittää suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden laadintaprosessin ongelmakohdat ja tarvittaessa muuttaa tilahankkeiden käsittelyohjetta.	😊	☹️
Kaupunkiympäristön toimialan tulee yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa ryhtyä toimenpiteisiin kaupungin palkkakilpailukyvyyn parantamiseksi rakennuttamistehtävissä.	😊	☹️
Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset	4,3	3,7
Kaupunkiympäristön toimialan tulee parantaa asuntotonttien maanvuokran määrittelyperiaatteiden läpinäkyvyyttä.	😊	☹️
Kaupunkiympäristön toimialan tulee parantaa tontinvuokrauspäätösten perusteluja siten, että poliittisessa päätöksenteossa on käytettävissä tieto tontin vuosivuokrasta ja subvention määrästä.	😊	😊
Kaupunkiympäristön toimialan ja kaupunginkanslian tulee parantaa taloudellisten vaikutusten esittämistä maa- ja asuntopolitiikan asiakirjoissa sekä tilinpäätöksessä.	☹️	☹️
Tulos yhteensä	4,2	3,7

Taulukosta 3 nähdään, että kaikista suosituksista laskettu kokonaiskeskiarvo toimenpiteisiin ryhtymisen osalta oli 4,2 ja vaikutusten osalta 3,7.

Hankintojen ohjaukseen liittyvän arvioinnin kaikki viisi suositusta toteutuivat. Samoin suurten investointien hallintaan liittyvät kolme suositusta. Sitoviin tavoitteisiin liittyvä arviointi, henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta, yritysmönteisyys ja asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset olivat hankintojen ohjauksen ohella arviointeja, jotka saivat parhaimmat arviot, kun tarkastellaan yhtäaikaa toimenpiteisiin ryhtymistä ja niiden vaikutuksia.

Arviointiaiheessa Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus annettiin kaksi suositusta, joista kumpikaan ei ole toteutunut. Toteutumattomuus johtuu siitä, että kaupunginhallitus ja kaupunginkanslia eivät pidä tarkastuslautakunnan suosituksia tarkoituksenmukaisina.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointikertomuksessa käsiteltiin kahdeksaa arviointiaihetta, jotka kuuluivat 1. toimikunnan toimialaan. Niihin liittyen arviointikertomuksessa oli esitetty 24 suositusta, joiden vaikuttavuutta arvioitiin.

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan esittämillä suosituksilla on ollut. Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että suositukset ovat johtaneet toimenpiteisiin 92 prosentin kattavuudella, ja tehtyjen toimenpiteiden osalta myönteisiä vaikutuksia pystyttiin havaitsemaan 42 prosentin osalta. Vain kahden suosituksen osalta suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ollut ryhdytty lainkaan.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

4. TOIMENPIDE-ESITYS JA LISÄTIEDOT

Tarkastuslautakunnan 1. toimikunta hyväksyy muistion ja esittää, että aiheesta laaditaan arviointikertomuksen tekstiluonnos.

Arviointia koskevia lisätietoja antaa nimike Minna Tiili, puhelin 310 36545.

Minna Tiili

Jakelu Tarkastuslautakunnan 1. toimikunta

ARVIOINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET

Tietopyyntöihin vastaajat aiheittain:

Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta

- työhyvinvointipäällikkö, kaupunginkanslia 28.11.2019 ja 22.1.2020
- projektipäällikkö, kaupunginkanslia 22.1.2020
- toimitusjohtaja, Työterveys Helsinki 4.12.2019

Hankintojen ohjaus

- hankintajohtaja ja riskienhallinnan asiantuntija, kaupunginkanslia 25.11.2019
- hankintapäällikkö ja henkilöstöpäällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.12.2019
- hallintojohtaja, kaupunkiympäristön toimiala 4.12.2019
- hankinta-asiantuntija, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala 5.12.2019
- ts. hankintapäällikkö, sosiaali- ja terveystoimiala 27.11.2019

Toimitilojen käytön tehostaminen

- erityissuunnittelija, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2019
- hankepäällikkö, kaupunginkanslia 5.12.2019

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus

- konserniohjauksen päällikkö, kaupunginkanslia 14.11.2019

Tavoitteena Suomen yritysmyönteisin kaupunki

- elinkeinojohtaja, kaupunginkanslia 3.12.2019
- johtava asiantuntija 23.1.2020

Suurten investointien hallinta

- rahoitusjohtaja, kaupunginkanslia 5.12.2019
- henkilöstöpolitiikan päällikkö, kaupunginkanslia 4.12.2019
- henkilöstöpäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala 29.11.2019
- kehityspäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala 22.1.2020
- liikenne- ja katusuunnittelupäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala 3.12.2019
- johtaja, HKL 5.12.2019

Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset

- tiimipäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala 2.1.2020
- asunto-ohjelmapäällikkö ja talousarviopäällikkö 4.12.2019

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LIITTEET

Liite 1 Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Arviointiaihe		
Vuoden 2017 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuuden arviointi		
Suunnitelman laatija Minna Tiili		Pvm 8.8.2019
Arvioinnin ohjausryhmä Tarkastuslautakunnan 1. toimikunta		
Aloittamisaika lokakuu 2019	Valmistumisaika tammikuu 2020	Vastaava valmistelija, muut valmistelijat Minna Tiili, Harri Hynninen, Liisa Kähkönen ja Jari Rittari
Arviointiaiheen tausta		
<p>Tarkastuslautakunta on vakiintuneen käytännön mukaisesti tehnyt esittämiensä suositusten jälkiseurantaa ja raportoinut siitä arviointikertomuksessaan. Suositusten vaikuttavuutta arvioidaan kahden vuoden viiveellä, jotta keskushallinnolla ja toimialoilla on riittävästi aikaa ryhtyä toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta.</p> <p>Tarkastuslautakunta on hallintosäännön mukaisesti pyytänyt vuosittain arviointikertomuksen valmistuttua kaupunginhallitukselta ja tarpeelliseksi katsomiltaan lauta- ja johtokunnilta lausunnot arviointikertomuksessa esittämistään suosituksista. Lausunnot on toimitettu valtuustolle tiedoksi. Lisäksi valtuusto on, merkittyään arviointikertomuksen ja siihen annetut lausunnot tiedoksi, päättänyt kehottaa kaupunginhallitusta antamaan vuoden loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.</p> <p>Vuonna 2019 arvioidaan kaikkien arviointikertomuksessa 2017 asetettujen suositusten vaikuttavuutta. Kertomuksessa käsiteltiin yhteensä 17 aihetta. Niistä seitsemän aihetta käsiteltiin tarkastuslautakunnan 1. toimikunnassa. Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointia käsiteltiin tarkastuslautakunnassa. Talouden arviointiin ja suositusten seurantaan liittyviä suosituksia ei annettu.</p> <p>Arviointiaiheet ja niistä annetut suositukset (24 kappaletta) olivat tarkastuslautakunnan yhteisten ja 1. toimikunnassa käsiteltyjen aiheiden osalta seuraavat:</p> <p>Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi kaupunginkanslian tulee</p> <ul style="list-style-type: none"> • esittää konsernijaostolle tytäryhteisöjen sitovien tavoitteiden toteumatiedot samalla tarkkuustasolla kuin ne esitetään tilinpäätöksessä. • jatkossa ottaa huomioon, että hankesuunnitelman mukainen toteutuminen edellyttää sekä budjetissa että aikataulussa pysymistä. 		

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Henkilöstön työhyvinvointi ja sairauspoissaolojen hallinta

kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa

- kehittää työyhteisötasolle ulottuvia kannustimia osatyökykyisten palkkaamiseksi ja työssä jatkamisen tukemiseksi.

kaupunginkanslian tulee yhteistyössä Työterveys Helsingin kanssa

- mahdollistaa sairauspoissaolojen diagnoositietojen saatavuus työterveyden käyttöön.
- kaupunginkanslian tulee
- kehittää työkykyjohtamisen tukena käytettäviä tietojärjestelmiä kaupunkitasoisesti.

Hankintojen ohjaus

kaupunginkanslian tulee

- liittää eettisten periaatteiden käsittely osaksi hankintakoulutuksia.
- liittää sisäinen valvonta ja riskienhallinta osaksi esimieskoulutuksia.

kaupunginkanslian ja toimialojen tulee

- vahvistaa ja yhtenäistää toimialojen hankintatoimintaa ja luoda toimialoille selkeät ohjeet.
- parantaa hankintoihin ja eettisiin periaatteisiin liittyvän ohjeistuksen löydettävyyttä.
- varmistaa, että työntekijöillä on mahdollisuus tuoda esiin väärinkäytösepäilyjä.

Toimitilojen käytön tehostaminen

kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee

- asettaa selkeät, velvoittavat tavoitteet toimitilojen käytön tehostamiselle tulevassa kiinteistöstrategiassa.
- parantaa tilankäytön tilastointia ja seurantaa siten, että tilamäärästä ja tilatyypeistä on saatavilla vertailukelpoinen tieto, jotta myös toimistotilojen tehokkuutta voidaan seurata.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistajaohjaus

- omistajaohjauksen selkeyden kannalta olisi parempi, että konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallituksen tai sen konsernijaoston jäsenet, pormestari ja viranhaltijat eivät toimisi tytäryhteisöjen johdossa.

kaupunginkanslian tulee

- valmistella konserniohjeen päivitys ottamaan huomioon aiempaa tiukempi esteellisyys-sääntely.

Tavoitteena Suomen yritysmönteisin kaupunki

kaupunginkanslian tulee yhteistyössä toimialojen kanssa

- luoda toimintamalli elinkeinopoliittisesti merkittävimpien yritysasiakkuuksien hallintaan.
- lisätä yrityksiin kohdistuvaa viestintää.

kaupunginkanslian elinkeino-osaston tulee

- varmistaa, että viranhaltijoiden ongelmallisista kaksoisrooleista luovutaan.
- varmistaa, että yrityspalvelujen yhteistyöstä Helsingin Uusyrittäjäkeskus ry:n kanssa laaditaan kirjallinen sopimus.

Suurten investointien hallinta

kaupunkiympäristön toimialan ja liikenneliikelaitoksen tulee

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

- panostaa riittävästi hankkeidensa suunnitteluun, jotta hankesuunnitelmien enimmäishintojen korottamiset ja aikatauluylitykset hankkeiden toteuttamisen aikana vähenevät. kaupunginkanslian tulee yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan ja liikenneliikelaitoksen kanssa
- selvittää suurten investointihankkeiden kustannusarvioiden laadintaprosessin ongelmakohdat ja tarvittaessa muuttaa tilahankkeiden käsittelyohjetta. kaupunkiympäristön toimialan tulee yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa
- ryhtyä toimenpiteisiin kaupungin palkkakilpailukyvyyn parantamiseksi rakennuttamistehtävissä.

Asuntotonttien alennettujen vuokrien taloudelliset vaikutukset

kaupunkiympäristön toimialan tulee

- parantaa asuntotonttien maanvuokran määrittelyperiaatteiden läpinäkyvyyttä.
- parantaa tontinvuokrauspäätösten perusteluja siten, että poliittisessa päätöksenteossa on käytettävissä tieto tontin vuosivuokrasta ja subvention määrästä. kaupunginki ympäristön toimialan ja kaupunginkanslian tulee
- parantaa taloudellisten vaikutusten esittämistä maa- ja asuntopolitiikan asiakirjoissa sekä tilinpäätöksessä.

Tuloksellisuusnäkökulmat

Arviointi käsittelee annettujen suositusten vaikuttavuutta, mutta ei muita ulottuvuuksia.

Arviointi koko kunnan toiminnan laajuudessa

Arviointi kattaa sen osan kunnan toiminnasta, jota suositukset käsittelevät.

Aiheeseen liittyvien suositusten jälkiseuranta

Arviointi on suositusten 2017 jälkiseurantaa.

Arviointikysymykset ja aineisto

Arvioinnin pääkysymyksenä on, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan esittämillä suosituksilla on ollut.

Pääkysymykseen haetaan vastausta seuraavilla osakysymyksillä:

3. Mihin tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointikertomuksessa esittämien suositusten mukaisiin toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet?
4. Mitä vaikutuksia suosituksen mukaisilla toimenpiteillä on ollut?

Mikäli kaikkien suositusten mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, pyydetään tarkempi selvitys siitä, miksi toimiin ei ole ryhdytty. Toimenpiteiden ja vaikutusten toteutumista arvioidaan kolmiportaisella asteikolla:

	Toimenpiteet	Vaikutukset
😊 Toteutuu täysin	Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.	Vaikutukset ovat olleet myönteisiä.

ARVIINTIMUISTIO 30.1.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2019 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

😊 Toteutuu osittain	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.
😞 Ei toteudu lainkaan	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.
⊖ Tietoa asiasta ei ole saatavilla	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista toimenpiteiden arvioimista.	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.

Aiempien vuosien arvioinneissa ei ole tullut esiin, että suosituksilla olisi ollut negatiivisia vaikutuksia. Mikäli näin tapahtuu, se huomioidaan erikseen.

Arviointi suoritetaan perehtymällä kaupunginhallituksen ja lauta- sekä johtokuntien tarkastuslautakunnalle toukokuussa 2018 antamiin lausuntoihin ja kaupunginhallituksen valtuustolle joulukuussa 2018 antamaan selvitykseen arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä. Lisäksi tehdään kysely asianomaisen palvelukokonaisuuden johdolle tai muille tahoille sen mukaan, miten aiheesta arvioidaan saatavan riittävä vastaus.

Rajaukset

Suosituksien vaikuttavuutta arvioidaan kaikkien vuoden 2017 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten osalta siten, että 1. toimikunta käsittelee 1. toimikunnan aiheet ja tarkastuslautakunnan yhteiset aiheet, ja 2. toimikunta 2. toimikunnan aiheet.